СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 8.18, 15.48, 7.30;
Віцебск — 8.15, 15.31, 7.16;
Магілёў — 8.07, 15.38, 7.31;
Гомель — 7.56, 15.43, 7.47;
Гродна — 8.32, 16.05, 7.33;
Брэст — 8.24, 16.14, 7.50.
МЕСЯЦ:
Поўня 10 снежня.
ІМЯНІНЫ:
Сцяпана, Хведара, Васіля, Рыгора;
Дамаза, Вальдэмара.

ЗВЯЗДА

11 СНЕЖНЯ 1992 г. пятніца, № 245 (22023)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

У ДЭПАРТАМЕНЦЕ ЦЭН ПРЫ ДЗЯРЖЭКАНОМПЛАНЕ БЕЛАРУСІ

У сувязі з паступаючымі ад насельніцтва пытаннямі, Дэпартамент цэн пры Дзяржэканомплане паведамляе, што ў гэтым годзе
ПАВЫШЭННЯ ЦЭН
на харчовыя тавары, што рэалізуюцца па дзяржаўных фіксаваных розшічных цэнах, у тым ліку і на гарэлку белую,
НЕ ПРАДУГЛЕДЖВАЕЦЦА.
Чуткі пра гэта не маюць ніякіх падстаў.

АДПБ: СТОЙ, ХТО ПАЎЗЕ!

Савет Аб'яднанай дэмакратычнай партыі Беларусі прыняў за аснову праект рэзалюцыі аб палітычнай сітуацыі ў рэспубліцы і задачах АДПБ, які будзе прапанаваны на зацвярджэнне чарговага з'езда партыі.

Паводле звестак БелаПАН, у праекце, у прыватнасці, гаворыцца: «У апошнія тры месяцы ўрад і парламент прынялі шэраг рашэнняў адкрыта антырыначнага характару... Па сутнасці, палітыка кіраўніцтва зарыентавана на стварэнне рыначнай эканомікі трэцяга свету, фарміраванне класа прадпрымальнікаў на аснове сімбіёзу ценявых структур і наменклатуры. Усё гэта гаворыць аб тым, што на Беларусі адбываецца паўзучы апаратны пераварот, адкат у правядзенні дэмакратычных рэформ.., сведчыць аб фарміраванні ў рэспубліцы аўтарытарнага рэжыму».

У заключэнне аб'яднаныя дэмакраты абяцаюць «змагацца законнымі сродкамі за датэрміновы роспуск Вярхоўнага Савета і правядзенне новых выбараў».

Алесь КНЯЗЮК.

БАНКІРЫ РАЗ'ЯЗДЖАЮЦЦА З НАДЗЕЯЙ

Узаемаразлікі паміж дзяржавамі Садружнасці стануць хутка такой жа прывычнай і бесклапотнай справай, як і разлікі паміж рэспублікамі былога Саюза. Гэты аптымістычны прагноз звязаны са стварэннем Міждзяржаўнага банка, праект пагаднення аб утварэнні якога падпісалі 9 снежня ў Мінску эксперты адзінаццаці рэспублік, прадстаўленыя намеснікамі кіраўнікоў нацыянальных банкаў, упаўнаважанымі ўрадаў, экспертамі міністэрстваў фінансаў.

Эпілогам работы нарады стала парафіраванне гэтых дакументаў на ўзроўні экспертаў, хоць па некаторых важных пытаннях поўнай аднадушнасці знайсці так і не ўдалося. Каверзным для ўдзельнікаў аказалася пытанне, што можна прыняць за адзіны міждзяржаўны разліковы сродак, калі ў многіх рэспубліках у абароце свае нацыянальныя грошы? Пасля доўгіх спрэчак эксперты сышліся на расійскім рублі. Хоць найбольш прывабным варыянтам паказалася прапанова аб увядзенні спецыяльнай міжнацыянальнай валюты, падобнай на адзінку Еўрапейскага эканамічнага супольніцтва — экю.

ЯКАСЦЬ ЯК ВЫНІК НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

Першая прыватная цырульня адкрылася ў Пружанах. У штаце 10 цырульнікаў і адна манікюрша. Праца — пазменная. Перабояў з хімпрэпаратамі няма. Няма і праблем з кліентамі. Цэны — не вышэйшыя за дзяржаўныя. Хімічная завіўка каштуе каля 350 рублёў, мадэльная стрыжка — 80, стрыжка мужчынская — 40 рублёў.

Як гавораць самі цырульнікі, былыя часы на дзяржаўнай службе яны ўспамінаюць з пачуццямі, ад якіх становіцца не па сабе. Што значыць незалежнасць...

Рыгор ПАЛЯШУК.

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь увёў у абарачэнне новыя разліковыя білеты вартасцю 200 і 500 рублёў.

Фота БЕЛІНФАРМ.

ДЫЯЛОГІ

Генадзь КАЗЛОЎ: «Палітычны дуэт — С. Шушкевіч і В. Кебіч — з'яўляецца для Беларусі гарантам стабільнасці ў цяперашніх умовах»

З каардынатарам парламенцкага аб'яднання «Беларусь» Генадзем Казловым гутарыць карэспандэнт агенцтва «Інтэрфакс» Вячаслаў Зяньковіч.

— Генадзь Іванавіч! У парадку дня цяперашняй сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі значыцца пытанне аб адмене пастановы парламента ад 25 жніўня 1991 года «Аб часовым прыпыненні дзейнасці КПБ—КПСС на тэрыторыі РБ». Скажыце, якая наконт гэтага пазіцыя аб'яднання «Беларусь»?

— Гэтая праблема на пасяджэнні нашай дэпутацкай групы пры фарміраванні парадку дня цяперашняй сесіі не разглядалася і такая прапанова аднаго з дэпутатаў, мяркуючы па ўсім, з'яўляецца экспромтам. Калі вас цікавіць мая асабістая думка, то я — прыхільнік таго, каб на сесіі па гэтаму пытанню выступілі толькі тры чалавекі: пракурор рэспублікі, старшыня Вярхоўнага суда і міністр юстыцыі. Пасля таго як яны дадуць прававую ацэнку дзейнасці партыі ў час жнівеньскіх падзей 1991 года, парламент павінен прагаласаваць або за забарону дзейнасці КПБ, або за адмену пастановы ад 25 жніўня. Пры гэтым лічу дарэмнай тратай часу арганізацыю якіх-небудзь дыскусій. Усе мы і без таго ведаем думку фактычна кожнага па данаму пытанню.

Я буду галасаваць за прававое рашэнне, паколькі знаёмы з афіцыяльным заключэннем пракурора Беларусі, у якім паведамляецца аб спыненні крымінальнай справы КПБ—КПСС адносна дачынення да ГКЧП СССР з фармулёўкай: «з прычыны адсутнасці саставу і падзеі злачынства».

— Вы лічыце, што парламент згодзіцца пакінуць будынак, у якім размяшчаўся Цэнтральны Камітэт Кампартыі?

— Не трэба наогул ставіць на сесіі пытанне аб вяртанні КПБ—КПСС маёмасці, што належала ёй. Думаю, што нам лепш пайсці прыкладна такім жа шляхам, які вызначыла для сябе Расія. Рашэнне Канстытуцыйнага суда РФ, па якім за правапераемнікамі КП Расійскай Федэрацыі замацоўваецца права прэтэндаваць праз суды на частку былой уласнасці партыі, лічу граматным і разумным. Гэта дае магчымасць адкінуць усе эмоцыі і, строга прытрымліваючыся літары Закона, вызначыць: якая маёмасць нажыта за дзяржаўныя сродкі, якая — за членскія ўзносы і іншыя сродкі камуністаў. Вярхоўны Савет, прымаючы рашэнне аб Камуністычнай партыі Беларусі, абавязкова павінен, на маю думку, пацвердзіць сваё рашэнне аб перадачы партыйнай уласнасці дзяржаве. Гэта будзе правільна. хоць бы таму, што КПБ не з'яўлялася самастойнай партыяй, а функцыяніравала як філіял цяпер неіснуючай КПСС. Паколькі Савецкага Саюза сёння няма, КПСС, такім чынам, таксама не існуе.

Дарэчы, будучы дэлегатам апошняга з'езда КПБ, С. Шушкевіч падтрымаў ідэю рэгістрацыі партыі ў якасці самастойнай грамадскай арганізацыі. Наколькі памятаю па сродках масавай інфармацыі, толькі розніцай у адзін голас гэта рашэнне не прайшло.

— Многія назіральнікі адзначаюць, што ў выпадку ўвядзення ў рэспубліцы інстытута прэзідэнцкай улады асноўнымі кандыдатамі на пасаду кіраўніка дзяржавы стануць С. Шушкевіч і В. Кебіч. Як вы лічыце, ці зможа прэм'ер-міністр выкарыстаць адмену рашэння ад 25 жніўня ў палітычнай барацьбе са сваім сапернікам на выбарах Прэзідэнта Беларусі?

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Пастанова Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб бязвыплатнай (з улікам жыллёвай квоты, сумы квот) перадачы ва ўласнасць жылля інвалідам з дзяцінства

У адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб прыватызацыі жыллёвага фонду ў Рэспубліцы Беларусь» Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

Выканкомам мясцовых Саветаў народных дэпутатаў, прадпрыемствам, аб'яднанням і арганізацыям перадаваць ва ўласнасць бязвыплатна (з улікам жыллёвай квоты, сумы квот) кватэры, якія займаюць інваліды з дзяцінства ў межах 20 кв. метраў агульнай плошчы на кожнага члена сям'і. Плошча кватэр звыш указанай нормы выкупляецца на агульных падставах.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
С. ШУШКЕВІЧ.
3 снежня 1992 г.
г. Мінск.

РЫНАК ЯК ЁН ЁСЦЬ

Гандаль—размова цывілізаваных людзей

Пакуль адны толькі дэкларуюць прынцыпы ўмацавання адзінай эканамічнай прасторы ў СНД, іншыя, у прыватнасці прадстаўнікі новай эканомікі, робяць гэта на справе. Не апошнюю ролю тут адыгрывае і дзейнасць міжнароднага ўніверсальнага Беларускага кірмашу «Усход—Захад—Поўнач—Поўдзень», чарговы «раўнд» якога завяршыўся ўчора ў Мінску.

Колькі ні кажы «халва» — саладзей у роце не стане. Гэтая ўсходняя сентэнцыя ўсё часцей узнікае ў свядомасці як своеасаблівая процівага ў нечым наіўным чаканням, якія ёсць у кожнага з нас у адносінах да стабілізацыі становішча ўнутры СНД. Эканамічныя сувязі паміж краінамі па-ранейшаму ў многім разарваныя, пагадненні і дагаворы не выконваюцца, вытворчасць падае, а пакутуем у выніку мы з вамі — радавыя спажыўцы-чалавекі. Немалая ж частка палітыкаў, гаворачы з трыбун правільныя словы, на справе, відаць, ніяк не можа адмовіцца ад голага ў сваім прымітывізме, прынцыпу: свая кашуля бліжэй да цела.

Адным словам, час зрабіў нас скептыкамі. А таму — ці можна чакаць вялікіх змяненняў пасля чарговай, на гэты раз мінскай, сустрэчы кіраўнікоў дзяржаў СНД? Спадзявацца, зразумела, можна і год, і два, але жыць, працаваць, харчавацца і апранацца (прабачце за банальнасць) трэба і сёння, і кожны дзень.

Усвядоміўшы знешнія абставіны, улічыўшы неспрыяльныя ўнутраную падатковую палітыку і эканамічнае заканадаўства наогул, трэба толькі здзіўляцца, што гандаль у межах СНД яшчэ жыве. І не толькі жыве сам, але і дапамагае выжыць нам, пакупнікам і спажыўцам.

...Цікавая, аднак, істота — звычайны наш пакупнік айчыннай, «саўковай» фармацыі, які выхаваны на так званых выстаўках-продажах, дзе калісьці можна было набыць сёе-тое з дэфіцыту. Што мне з таго, разважае ён, што на гэтых кірмашах таўкуцца розныя там бізнесмены ды аб нечым дамаўляюцца? Іншыя, больш падкаваныя, песімістычна хітаюць галавой: маўляў, хоць яны і дамовяцца паміж сабой і паставяць адзін аднаму прадукцыю, дык усё роўна яе не аплоцяць, бо вядома, якое сёння бязладдзе у разліках паміж краінамі

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ФАДЫЁ ФАКТ

Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі выступіла са зваротам да працоўных рэспублікі, усіх членаў прафсаюзаў. У ім гаворыцца, што, нягледзячы на патрабаванні прафсаюзаў стрымліваць рост цэн, больш настойліва выконваць эканамічную палітыку ў інтарэсах людзей, кіраўніцтва рэспублікі не прымае рашучых мер. Працягваецца наступленне на правы працоўных. Вярхоўны Савет прымае законы, якія абмяжоўваюць дзейнасць прафсаюзаў у абароне інтарэсаў людзей працы.

Прэзідыум савета Федэрацыі прафсаюзаў прыняў рашэнне правесці 22 снежня мітынг з удзелам прадстаўнікоў працоўных калектываў, прадпрыемстваў і арганізацый рэспублікі, дзе выставіць свае патрабаванні перад Вярхоўным Саветам і Ўрадам. Калі яны будуць праігнараваны, Федэрацыя прафсаюзаў пакідае за сабой права аб'явіць у рэспубліцы перадзабастовачнае становішча

* * *

Разбазарванне аўтамабільнага транспарту ў арганізацыях Магілёўскай вобласці выявілі спецыялісты рэвізійнага ўпраўлення Міністэрства фінансаў рэспублікі. Толькі за няпоўныя два гады «налева» рэалізавана 248 аўтамабіляў розных мадэлей.

Сярод тых, хто здолеў па таннай цане набыць запаветныя «жыгулі», «масквічы», «нівы», — сем намеснікаў старшынь гар- і райвыканкомаў, 22 кіраўнікі пасялковых і сельскіх Саветаў і іх сваякі. Яны недаплацілі амаль 2 мільёны рублёў.

* * *

Створана першае беларуска-японскае прадпрыемства «Белафалкон». Адным з праектаў, якія маюць на мэце ажыццявіць бізнесмены, — абсталяванне беларускіх таксапаркаў японскімі аўтамабілямі па даступных цэнах. Фірма гарантуе таксама іх сервіснае абслугоўванне.

* * *

Руская праваслаўная царква павінна адыграць пазітыўную ролю ў адраджэнні сялянства, лічыць Патрыярх Маскоўскі і Усяя Русі Алексій Другі. Выступаючы перад журналістамі ў сваёй рэзідэнцыі ў Свята-Данілаўскім манастыры, кіраўнік Рускай праваслаўнай царквы напомніў, што здаўна на Русі цэнтрамі на сяле былі манастыры.

* * *

Улады латвійскага горада Вентспілса прынялі рашэнне прадаць з аўкцыёна пакінутую расійскую ваенную базу. Яе ўтрыманне абыходзіцца штомесяц у сто тысяч рублёў.

У Дэпартаменце цэн пры Дзяржэканомплане

Аб абмежаванні цэн пры перапродажы спажывецкіх тавараў і прадукцыі вытворча-тэхнічнага назначэння

Як вядома, у мэтах спынення неабгрунтаванага завышэння цэн, якое з'яўляецца вынікам шматразовага перапродажу прадукцыі і тавараў, што выпрабляюцца ў рэспубліцы, урад пастановай ад 25 лістапада 1992 г. «Аб дадатковых мерах па дзяржаўнаму рэгуляванню і кантраляванню дзейнасці суб'ектаў гаспадарання» ўвёў 30-працэнтнае абмежаванне перавышэння свабодных аптовых і розічных цэн над адпускнымі цэнамі прадпрыемстваў-вытворцаў.

Гэта азначае, што надбаўка да цэн, якая фарміруецца ў сферы абарачэння (аптовым і розічным гандлі), не можа перавышаць па сукупнасці 30 працэнтаў да цаны вытворцы. Дзяленне агульнай надбаўкі ажыццяўляецца па пагадненню паміж бакамі-ўдзельнікамі.

Такі падыход да фарміравання цэн ва ўмовах строгага кантролю за імі з боку органаў цэнаўтварэння, падатковых службаў і адпаведных службаў МУС узмацняе адказнасць удзельнікаў гандлёвых здзелак за прадастаўленне партнёру праўдзівых звестак аб цане прадпрыемства-вытворцы і спаганяемых надбаўках.

Абмежаванне цэн уводзіцца з даты прыняцця пастановы Савета Міністраў, г. зн. з 25 лістапада бягучага года, адносна спажывецкіх тавараў і прадукцыі вытворча-тэхнічнага прызначэння, выробленых у Беларусі і прадаваемых (перапрадаваемых) у рэспубліцы аптовымі і розічнымі гандлёвымі прадпрыемствамі, іншымі прадпрыемствамі, якія ажыццяўляюць гандлёвыя аперацыі, незалежна ад падпарадкаванасці, форм уласнасці і гаспадарання.

Цэны на тавары (прадукцыю), вывозімыя з рэспублікі, фарміруюцца без якіх-небудзь абме-

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Рублі супраць «зайчыкаў»

Нязначнае, здавалася б, словазлучэнне «а таксама іншыя» выклікала сапраўдны шквал розных дэпутацкіх ацэнак. Так адрэагавалі парламентарыі на адзін з пунктаў законапраекта «Аб свабодзе веравызнанняў і рэлігійных арганізацыях». Разглядаўся ён у другім чытанні, і большасць артыкулаў пасля дапрацоўкі Камісіяй па пытаннях галоснасці, сродкаў масавай інфармацыі і правоў чалавека прымалася без асаблівых дыскусій. Упамянутая ж вышэй спрэчка разгарэлася пры абмеркаванні пункта, у якім запісана: «Фінансавыя і маёмасныя ахвяраванні, а таксама іншыя даходы рэлігійных арганізацый падаткамі не абкладваюцца». Што разумець пад словамі «а таксама іншыя даходы»? Каб выключыць двухсэнсавасць, адны дэпутаты прапанавалі зняць другую частку прапановы, другія — адразу ўвесь абзац.

Кіраўнік Беларускай праваслаўнай царквы прапанаваў сваю папраўку. Сутнасць яе ў тым, каб фінансавыя і маёмасныя ахвяраванні і іншыя даходы (маецца на ўвазе толькі канфесіянальная, духоўная дзейнасць) рэлігійных арганізацый падаткамі не абкладаліся.

Адказваючы на дэпутацкі запыт Аляксандра Лукашэнкі, на трыбуну падняўся старшыня Планавай і бюджэтна-фінансавай камісіі Раман Унучка. Па даручэнню Вярхоўнага Савета камісія вывучала сітуацыю, звязаную з увядзеннем Нацыянальным банкам Беларусі камісійнага збору за абмен рублёў на «зайчыкаў». Нагадаем, што цяпер для таго, каб абмяняць у Ашчадным банку да дзвюх тысяч рублёў, чалавек павінен заплаціць 30 працэнтаў, звыш дзвюх тысяч — 50 працэнтаў абменьваемай сумы. На думку Рамана Унучкі, камісія не знайшла дастатковых падстаў для прыпынення рашэння ўрада.

Цяпер 60 працэнтаў заробатнай платы выдаецца «зайчыкамі». Няцяжка здагадацца, што пры велізарных скачках цэн многім сем'ям прыйдзецца траціць на прадукты харчавання практычна ўсю зарплату. Што рабіць з гэтым? Раман Унучка сказаў, што пры жаданні грамадзяне Беларусі могуць абмяняць рублі на разліковыя білеты без камісійнага збору па месцы работы. Не паведаміў толькі, як будуць успрыняты гэтыя звароты людзей на месцах.

СМАЧНА ЕСЦІ!

Стравы з буракоў

Узімку, калі амаль уся гародніна ў большай ці меншай ступені губляе свае запасы вітамінаў і іншых карысных рэчываў, на дапамогу прыходзяць буракі. Адна з выдатных якасцей гэтага караняплода ў тым, што ён нават пры доўгім захоўванні не губляе смаку і карысных уласцівасцей.

Звычайна буракі вараць доўга — дзве—тры гадзіны, але гатоўнасці іх можна дамагчыся хутчэй. Пры лёгкім кіпенні варыце буракі на працягу гадзіны, потым зліце гарачую ваду і пастаўце на 10 хвілін пад струмень халоднай вады.

Для салатаў або вінегрэтаў буракі вараць або пякуць з лупінамі,— зразумела, спачатку добра вымыўшы іх.

Салата з буракоў

Буйны бурак натрыце на дробнай тарцы, змяшайце з пацёртым на буйной тарцы яблыкам, вішнёвым сокам, пацёртай апельсінавай цэдрай і запраўце цукрам.

Буракі фаршыраваныя

Памыць і спячы караняплоды, абабраць лупіны. Дастаць сярэдзіну і запоўніць мясным фаршам з рысам. Пакласці на глыбокую патэльню з маслам і запякаць у духоўцы 20 хвілін. Потым дастаць, паліць зверху смятанай і яшчэ на некалькі хвілін паставіць у духоўку. Фаршыраваць бурак можна таксама яблыкамі або рысам з разынкамі.

На 10 невялікіх буракоў 250 г мяса, 1/2 шклянкі рысу, 2 сталовыя лыжкі масла, 200 г смятаны.

Бурачная ікра з цыбуляй і часнаком

Буракі зварыць, абабраць. Прапусціць праз мясарубку. Цыбулю абсмажыць, перамяшаць з буракамі і яшчэ раз усё прапусціць праз мясарубку. Злёгку падсмажыць тамат, выціснуць сок з лімона, дадаць соль і цукар, расцерці з соллю часнок і ўсё перамяшаць. Паставіць на агонь хвілін на 5—10; увесь час перамешваць.

На 500 г буракоў 2 вялікія цыбуліны, 2-3 сталовыя лыжкі алею, 2 сталовыя лыжкі тамату, 2-3 зубкі часнаку, сок 1/2 лімона, цукар і соль—па смаку.

Салата зімовая

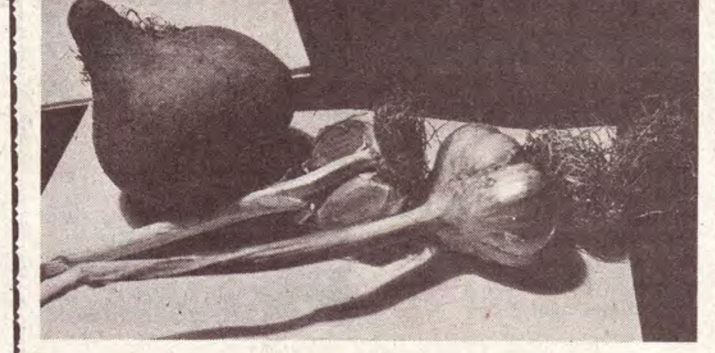
Для прыгатавання трэба 2 кг буракоў, 1 кг перцу, 1 кг цыбулі, 400 г алею, соль па смаку (можна пасаліць пасля прыгатавання, можна не саліць).

Бурак (сыры) нацерці на буйной тарцы. Цыбулю, перац нарэзаць саломкай. Усё перамяшаць, дадаць алей. Тушыць 45 хвілін на слабым агні. Гарачым раскласці ў слоікі, закатаць.

Буракі, тушаныя ў смятане

Абабраныя і памытыя буракі, а таксама моркву, пятрушку нарэзаць саломкай, пакласці ў каструлю (не эмаліраваную), дадаць масла, воцат, крыху вады, перамяшаць і тушыць пад накрыўкай да гатоўнасці (45—60 хвілін), перамешваючы час ад часу, каб гародніна не падгарэла. Калі яна будзе гатовая, пакласці муку, добра перамяшаць, дадаць смятану, соль, цукар, лаўровы ліст, зноў добра перамяшаць і кіпяціць яшчэ 10 хвілін.

На 500 г буракоў 1 морква, 1 корань пятрушкі, 1 чайная лыжка воцату, 1 чайная лыжка цукру, шклянка смятаны, 1 сталовая лыжка мукі, 2 сталовыя лыжкі масла.

Гаспадарлівым мужчынам, якія хочуць самастойна шыць, мыць, прасаваць

Вы лічыце, што толькі жаночыя рукі здольныя добра ўпраўляцца з хатнімі справамі! Калі вы сур'ёзна думаеце так, сцеражыцеся! Любая жыццёвая дробязь можа абярнуцца для вас, паважаныя мужчыны, бядой. Каб гэтага не здарылася, прывучайцеся рабіць што-небудзь самі. А мы з задавальненнем дапаможам вам набыць хаця б мінімум ведаў і навыкаў.

● **У адарваных гузікаў** ёсць адна непрыемная ўласцівасць — губляцца. Так што лепш іх прышываць адразу. Самыя «ходавыя» гузікі — з чатырма адтулінамі. Вазьміце падыходзячую па колеру нітку і іголку, завяжыце на канцы вузельчык — і пачынайце работу. Прышывайце гузік альбо крыж-накрыж, альбо дзвюма паралельнымі лініямі. Спосабы правераныя, так што не спрабуйце прыдумаць што-небудзь яшчэ.

● **Да тонкай тканіны** прышывайце гузікі шчыльна. Калі ж тканіна больш тоўстая — нітку не зацягвайце, а іголку ўколвайце бліжэй да цэнтра гузіка. Перш чым замацаваць нітку з левага боку, абкруціце яе некалькі разоў вакол ніцянога слупка гузіка — гэтак яна будзе мацней і больш надзейна трымацца.

ХІТРАСЦІ:

Падбірайце колер нітак пад колер тканіны. А калі раптам толькі што прышыты гузік трэба адрэзаць, зрабіце гэта асцярожна, пры магчымасці не прыхапіўшы кавалачак тканіны. Для гэтага трэба падкласці пад гузік грабеньчык, а потым разаць, трымаючы нажніцы або лязо паміж гузікам і грабеньчыкам.

● **Паміж тоўстай тканінай і гузікам** трэба пакідаць невялікі прамежак. Гэтым вы захаваеце пятлю ад дэфармацыі, ды і гузік праслужыць больш. Для большай зручнасці пакладзіце зверху на гузік дзве запалкі і прышыйце яго разам з імі. Потым запалкі выньце, гузік адцягніце ад тканіны і туга замацуйце нітку. Цяпер гузік стаіць на трывалай ножцы.

● **Калі адзенне парвалася,** дзірку можна на некаторы час заклеіць звычайным лейкапластырам з левага боку, каб тканіна не распаўзалася. А потым ужо заняцца рамонтам.

● **Цяпер — парада іншага роду.** Не накаплівайце брудную бялізну. Значна лягчэй вымыць яе адразу. Белую і каляровую аддзяліце. Насыпце пральнага парашку ў не вельмі гарачую ваду, апусціце ў яе бялізну. Каўнерыкі і абшлагі кашуль трыце старанна рукамі, а не шчоткай. Пры мыцці шкарпэтак — наскі і пяткі. Бялізну прапаласкуйце ў чыстай вадзе і павесьце сушыцца. Кашулі — на плечыкі.

● **Калі бялізна высахла,** трэба яе адпрасаваць. Штаны вы абавязкова павінны навучыцца прасаваць самі. Пояс і верхнюю частку прасуйце праз вільготную, папярэдне выкручаную тонкую белую тканіну. Потым пакладзіце іх ва ўсю даўжыню на прасавальную дошку і адагніце адну калашыну. Спачатку трэба прасаваць штаны на каленях, каб гэтыя месцы злёгку «ўцягнуліся». Цяпер складзіце іх бакавымі швамі і старанна запрасуйце пярэднюю і заднюю складкі па ўсёй даўжыні. Тое ж самае зрабіце і на другой калашыне. Складзіце дзве калашыны разам і яшчэ раз адпрасуйце. У такіх штанах выгляд у вас будзе падцягнуты і элегантны.

Але ўлічыце, што складкі бываюць патрэбныя і непатрэбныя. Ад непатрэбных пазбаўляйцеся, акуратна вешаючы адзенне.

ХІТРАСЦІ:

Пачынаючы прасаваць, праверце, ці не забруджаны прас, ці не перагрэўся ён. Для гэтага дастаткова правесці ім па чыстай сухой анучцы.

Складка на штанах захаваецца надоўга, калі працерці яе з левага боку кавалачкам сухога мыла, а потым адпрасаваць праз вільготную анучку.

БЕЛАРУШЧЫНА

ЖЫВЫ ФАЛЬКЛОР

КАБ ДЗЯДЫ НЕ ВЕДАЛІ БЯДЫ, А ЎНУКІ НЕ ВЕДАЛІ МУКІ

Паўсюдна кіпіць злосць. Мы сталі нервовымі, неўтаймаванымі, незацугланымі... Крута «прысоленыя» кпіны ляцяць у парламентарыяў і членаў урада, у гандляроў, транспартнікаў, міліцыянераў, у камуністаў і дэмакратаў. Такое можна пачуць у аўтобусе ці чарзе — закачаешся... А чаму б не перавесці ўсё ў гумар ці, дзеля разрадкі абстаноўкі, не прыгадаць хоць бы і бабчыны праклёны! Там, глядзіш, і да добрых пажаданняў недалёка. Паспрабуем!..

Праклёны і пажаданні — з'явы, па сутнасці, роднасныя, таму з малодшым навуковым супрацоўнікам інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук Беларусі Уладзімірам СЫСОВЫМ дамовіліся весці гутарку адразу ў двух накірунках.

— Калі і ў сувязі з чым узніклі праклёны і пажаданні?

— Яны прыйшлі да нас з сівой даўніны — з таго часу, калі чалавек зрабіў спробу асэнсаваць, вытлумачыць рэчаіснасць. Выходзячы з наіўных, першасных поглядаў і ўяўленняў, ён падзяліў свет на дзве паловы — добрую і дрэнную. Дрэнная частка, меркаваў наш продак, населена «нячыстымі», злымі духамі, якія ва ўсім імкнуцца нашкодзіць. А да добрых, зычлівых багоў ён звяртаўся па дапамогу.

— Зараз у нас з зычэннямі праблема, фантазія абмяжоўваецца звычайна банальна-трафарэтным «моцнага здароўя і шчасця ў асабістым жыцці». А якія пажаданні карысталіся папулярнасцю даўней?

— Перш за ўсё — звязаныя з сямейнай абраднасцю. На радзінах, вяселлях, провадах у войска, уваходзінах у новую хату і нават пры пахаванні выказвалася шмат пажаданняў. Людзі зычылі адзін аднаму дабрабыту ў хаце, двары і полі, здароўя, шчасця. Нярэдка з'яўляліся і павучальныя ноткі — напрыклад, у зычэннях маладым пры дзяльбе караваю на вяселлі: каб з'явіліся дзеткі, каб жылі мірна, уступалі адзін аднаму. Старэйшыя звярталі ўвагу маладых, што менавіта з вяселля, з нараджэння новай сям'і закладваецца працяг роду. Сведчаннем таму могуць быць пажаданні, запісаныя ў час апошніх фальклорных экспедыцый у Віцебскім раёне: «Жадаю, каб было ў вас два з банцікам, два з кранцікам, а пяты — па ўсматрэнню», альбо: «Каб было ў вас — як у хаце: колькі сучкоў, столькі сынкоў, а колькі шчэлачак — столькі дзевачак».

На радзінах, калі баба дзяліла кашу, дзеткам зычылі быць здаровенькімі і дужымі, мець добры лёс. Яшчэ з язычніцкіх часоў ідзе традыцыя жадаць дзіцяці быць моцным, як зямля, добрым і патрэбным людзям — як вада ці паветра.

Другая частка пажаданняў звязана непасрэдна з каляндарнай абраднасцю. Надзвычай багатымі былі калядныя пажаданні калі валачобнікі з песнямі абыходзілі двары. Трапныя і дасціпныя пажаданні захаваліся на Гродзеншчыне. Калядоўшчыкі, падыходзячы да хаты гаспадара, зычылі:

Добры вечар, гаспадару!
Вынесь жа нам каўбас пару,
Вынесь сала, не скупіся —
Каб твой ячмень урадзіўся,
Каб нажалі сто коп жыта,
Каб сям'я была ўся сыта,
Каб скацінка вадзілася,
Каб пшаніца радзілася,
Каб гарэлку выпівалі,
Калядніčкаў частавалі!

Калі гаспадар быў скваппы і нічым не хацеў пачаставаць моладзь, якая прыходзіла да яго хаты, гучалі саркастычныя пажаданні: «Не даў ты нам, дзядзька, сала — каб да цябе хвароба прыстала!», або: «Не даў ты нам гарнец аўса — каб ў цябе здохла аўца». Гэтыя зычэнні ўвогуле жартаўлівыя: маўляў, не трэба быць такім сквапным! А калі гаспадар і зусім праганяў калядоўшчыкаў са двара, дык яны, адбегшы, крычалі: «А не даў ты нам папец, каб ты не ўзлез і на печ!»

— Паколькі мы закранулі абразлівыя звароты, самы час, напэўна, перайсці да праклёнаў. Народ наш мяккі, спагадлівы, але жыццё вымушала і лаяцца...

— Аднак беларускія праклёны не такія ўжо і моцныя. Большасць з іх маюць гратэскавую, жартаўлівую форму. Нядаўна мне давялося чуць, як бабка праклінае мышак, што пагрызлі кут у хаце: «Ах, мышкі, як жа кут згрызлі — а каб вам зубкі папухлі».

Беларуская мова настолькі мілагучная, ласкавая, што паніжае экспрэсіўнасць зместу самых страшных праклёнаў. Яшчэ ў пачатку нашага стагоддзя даследчык М. Нікіфароўскі адзначаў: і ў галашэннях, пры вялікім горы беларус настолькі непаўторны ў сваёй мове, што нават дзеясловы **есці, піць** у яго пераходзяць у памяншальна-ласкальныя формы **естанькі, пітанькі.**

Благому чалавеку звычайна зычылі, каб ён знік з гэтага свету ці каб у яго самога здарылася няшчасце — і ён праз уласны боль адчуў боль іншага. Калі ў чалавека нешта ўкралі, можна пачуць: «А каб жа цябе выцягнулі на могілкі», альбо: «Змей праклятa, дух з цябе вон, пар стаўбом». Выказваецца надзея, што зло разам з чалавекам, які яго творыць, знікне са свету: «Каб табе Бог працягнуў века ўздоўж на лаўцы» (нябожчыка кладуць у кут пад абразамі на лаўцы). Балбатуну гавораць: «Ціпун табе на язык».

А калі хлопец доўга ходзіць да дзяўчыны сватацца, а потым жэніцца з іншай: «Сватаў, сватаў — каб цябе Бог са свету спратаў».

— Слухаючы пажаданні і праклёны, проста дзіву даешся — як працавала фантазія, як трапна, метафарычна, дасціпна ўмелі сказаць нашы продкі!

— І пажаданні, і праклёны — фальклорныя жанры, яны праходзілі народную апрацоўку, шліфоўку, перадаючыся з пакалення ў пакаленне, ад чалавека да чалавека. Адзначу, што мова фальклорных твораў і сёння працягвае актыўна апрацоўвацца ў народзе. Нават у межах адной вёскі адзін і той жа выраз заўсёды мае некалькі варыянтаў. А для трансляцыі з пакалення ў пакаленне людзі звычайна выбіралі аптымальны варыянт таго ці іншага выразу. Дарэчы, аматарам беларускага афарыстычнага мастацтва я раіў бы зазірнуць у кнігу «Выслоўі», складзеную М. Грынблатам (яна выйшла ў серыі «Беларуская народная творчасць»). Тут сабрана ўсё, што было запісана фальклaрыстамі і этнографамі на працягу мінулага і гэтага стагоддзяў: пажаданні, прыгаворкі, жарты, каламбуры, тосты, вітанні ласкавасці, ганьбаванні і г. д.

— Уладзімір Мінавіч! Але адкуль у лагоднай, як вы кажаце, мове — мацюкі, брыдкаслоўе?

— Хутчэй за ўсё, яны прыйшлі да нас праз рускую мову. Як вядома, рускі народ доўгі час цярпеў пад ярмом манголататарскага іга. Прыніжэнне нацыянальнай годнасці рускіх, жорсткасць да іх нараджала ў адказ таксама жорсткасць ва ўсіх жыццёвых адносінах і тое прыдкаслоўе, якое да цяперашняга часу захавала руская мова. Так сталася, што і мы асімілiравалі гэты спецыфічны пласт лексікі. Але, падкрэслю, яна створана не намі. Пра чужароднасць мацюкоў у беларускай мове сведчыць іх фанетычная, граматычная і сінтаксічная будова.

— Ну, і на заканчэнне: што б вы пажадалі чытачам нашай газеты?

— Шчасця вам, долі, каб хлеба ўволю! Надзею майце, сяброў не губляйце! Будзьце здаровенькі і багаты, радасці й ветлівасці ў вашыя хаты!

***

На развітанне Уладзімір Мінавіч прапанаваў некалькі пажаданняў і праклёнаў, запісаных у час апошніх фальклорных экспедыцый.

ПРАКЛЁНЫ

* Замардуй, загадуй, закалаці вас трыста радзімцаў і з радзімчыкамі.
* Акалей твая галава.
* Каб табе белы свет зачыніўся.
* Каб на цябе тры пагібелі і адна трасца.
* Ідзі ты, бес, на сухі лес.
* Каб ты па вадзе хадзіў і піць прасіў.
* Каб твае дзеці на базары жменямі бульбу куплялі.
* Каб ты не рос, не старыўся, на нагах не ставіўся!
* Каб табе ручкі ў кручкі, ножкі ў качарожкі.
* Няхай маё дабро табе на пазвоннае будзе (злодзею).
* Каб ты не знаў свайго роду-племені.

ПАЖАДАННІ

* Будзь здароў, як дуб, а моцны, як зуб!
* Каб вам яшчэ многа гадкоў смачна спалася і лёгка ўставалася!
* Каб вам пілося, елася і яшчэ хацелася!
* Каб у вас было і на стале, і ў місцы, і ў калысцы!
* Каб дзяды не ведалі бяды, а ўнукі не ведалі мукі!

Таццяна ПАДАЛЯК.

У ВАШУ ПАШТОВУЮ СКРЫНКУ

Якія ж Каляды без звязды?

25 снежня — першыя, як у нас кажуць, Каляды. Свята, якое калісьці засланяла сваёй абрадавай пышнасцю Новы год, падобна на тое, вяртаецца да нас. Менавіта Каляды былі і застануцца першым святам народнага календара. Бо ў гэтым свяце — і ранейшы, старажытны змест павароту прыроды ад зімовага сну да вясновага ўваскрашэння, і пазнейшы — усялюдскага выратавання з нараджэннем Хрыстовым...

Калі вы, не адкладваючы, зазірнеце ў кнігарні і кіёскі, вам яшчэ можа пашанцаваць на новыя беларускія паштоўкі. Раім: павіншуйце дарагіх вам людзей найперш з Калядамі. Хоць бы вось гэтай паштоўкай мастака В. Валынца. Нам яна даспадобы яшчэ і таму, што на ёй ва ўсёй красе — калядная ЗВЯЗДА.

Праўда, ці ведаеце вы, што паштоўкі без марак цяпер каштуюць пяць рублёў! Калі для вас гэта задорага, ці калі вы не знойдзеце такі арыгінал — смела бярыце ў рукі нажніцы, няхай гэта будзе сціплае газетнае віншаванне і ад нас.

З КНІГАРНІ

Гарады—як людзі

Седзячы ў Мінску, чытаю пра свой родны Слуцк і адкрываю для сябе шмат нечаканага. Аказваецца, слуцкія паясы некалі выцеснілі турэцкія і персідскія і заваявалі еўрапейскі рынак яшчэ і дзякуючы вядомаму майстру Яну Маджарскаму (Аванесу Маджаранцу), які пераехаў у Беларусь са Стамбула ў 1757 годзе. Радзівілы паспрыялі, каб услед прыбылі спецыяльны каток для пракатвання паясоў і дэталі асобнага ткацкага станка. Па іх узору княжацкія механікі сабралі яшчэ некалькі станкоў. Але акрамя Яна-Аванеса іншаземцаў на мануфактуры не было. Працавалі ў асноўным жыхары Слуцка і Нясвіжа, сяляне з навакольных вёсак. Гэта іх цудоўнае майстэрства ўвекавечыў Багдановіч.

А ўскалыхнула маю ўдзячную памяць пра родны край кніжка «Нашы гарады», якую напісалі Уладзімір Малішэўскі і Пятро Пабока. Трапіла яна мне ў рукі выпадкова: тыраж занадта сціплы, усяго 10 тысяч экземпляраў. А расказваецца тут пра ўсе гарады Беларусі, кожны з якіх мае сваю цікавую гісторыю. Гарады — як людзі, кожны са сваім абліччам.

Нямала карыснага ў гэтай даступна напісанай і па-свойму арыгінальнай кніжцы маглі б знайсці для сябе вучні агульнаадукацыйных школ, якім катастрафічна не хапае сёння дапаможнікаў па гісторыі роднага краю. Гэта добры даведнік і для тых, хто сабраўся ў падарожжа ці нават дзелавую камандзіроўку ў незнаёмы пакуль што райцэнтр. Але зноў жа — 10 тысяч... Тыраж даўно разышоўся, і цяпер шукай не шукай — не знойдзеш. Не ведаю, ці хапіла нават бібліятэкам. Наўрад ці.

А мо выдавецтва «Народная асвета», якое выпусціла «Нашы гарады», зможа выправіць сваю тыражную памылку? Кажуць, набор яшчэ «не рассыпалі». На маю думку, можна выпусціць і паўторным выданнем. Гэта лепш, чым бясконцыя дэтэктывы іншых выдаўцоў.

Ганна ЛАГУН.

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

Прыкрываючыся імем народа, нас зноў цягнуць у імперыю

695 ВЫКЛАДЧЫКАЎ, СУПРАЦОЎНІКАЎ І СТУДЭНТАЎ ВІЦЕБСКАГА ПЕДАГАГІЧНАГА ІНСТЫТУТА ДАЗВОЛІЛІ САБЕ ВЫСТУПІЦЬ АД ІМЯ ЎСІХ БЕЛАРУСАЎ

Прынамсі, так можна меркаваць па допісе ў газеце «Праўда» за 1 снежня г. г., з якім выступілі віцебскія сейбіты «разумнага, добрага, вечнага».

Гэтае выступленне звернута да прэзідэнта Расіі Б. Ельцына. Што ж хвалюе нашых землякоў, што падштурхнула іх выйсці на самога кіраўніка суседняй вялікай дзяржавы, у тым ліку і ад нашага з табой, чытач, імя?

Як я зразумеў, плач гэтых віцяблян па «разрушении единого государства, которое произошло вопреки воле абсолютного большинства граждан нашей страны», па «политике сознательного геноцида, проводимого в отношении великороссов, малороссов (звярніце ўвагу на адмысловую тэрміналогію. — **Г. Д.**), белорусов и других народов, населяющих Россию», па «продаже интересов России», па тым, каб «не издеваться над русским языком», бо «Россия же всегда была великим, единым и неделимым государством» і г. д., і г. д.

Думаю, кожнаму чытачу ўжо добра бачна, з якой катэгорыяй людзей маем справу. Адпаведна, мы маем поўнае права сказаць: шаноўныя, няхай у вас будзе свая думка наконт падзей у свеце, у тым ліку і ў Расіі, але, калі ласка, не далучайце нас усіх да свайго такога пячорнага погляду і да сваёй нетактоўнасці ў адносінах да ўсенародна выбранага прэзідэнта Расіі!

Выбачайце, шаноўныя плакальшчыкі з Віцебска, але нават адзін з самых вялікіх фальсіфікатараў гісторыі Беларусі Абэцэдарскі не дазваляў сабе нават у часы сталінізму такіх невуцкіх і зневажальных абраз, якія дапускаеце вы, людзі з прэтэнзіяй на высокую адукацыю і культуру ды на гуманізм: «Мы, белорусы, исконно имперский народ, лишились Родины — Великой России».

Калі б усё гэта вышэйзгаданае напісалі толькі студэнты, было б яшчэ зразумела: лайдакі і недавучкі, не чыталі ні летапісаў, ні кніг па гісторыі В. Ластоўскага, У. Ігнатоўскага і М. Ермаловіча, самае большае — задавальняліся адфільтраваным і сылганым падручнікам таго ж Абэцэдарскага. Але ж, згодна з праўдзінскай заметкай, тэкст гэты падпісалі (хутчэй за ўсё падрыхтавалі) і выкладчыкі, якія, безумоўна, лічаць сябе вучонымі мужамі высокага рангу, а то і аракуламі ісціны.

Не можа не кінуцца адразу ж у вочы: навука, ісціна тут адыходзяць на другі ці трэці план, бо заявы тыпу «мы, белорусы, исконно имперский народ», антынавуковыя. На першы ж план тут высоўваюцца асабістыя амбіцыі і палітычная кан'юнктура.

Асабіста я ўжо абнародаваў сваю думку пра тое «присоединение» (тагачасны афіцыйны тэрмін), падкрэсліваў, што яно, магчыма, выратавала нашых продкаў ад паланізацыі, абагаціла рускай культурай. Але сёння мы не можам глядзець на тое толькі праз ружовыя акуляры альбо заплюшчваць вочы на горкую ісціну: царскі ўрад прыклаў нямала намаганняў і насілля, каб «исконность» і «имперскость» беларускіх зямель як сваіх зрабіць з тэзіса фактам.

Не палянуйцеся, шаноўныя, пагартайце хоць чатырохтомны зборнік дакументаў і матэрыялаў «Белоруссия в эпоху феодализма» (Мн., «Наука и техника», 1959—1979), нават там вы знойдзеце шмат доказаў таго, што ў высокіх кабінетах царскага ўрада была тайна распрацавана вялікая сістэма мер па русіфікацыі нашага краю. Усё было дбайна прадумана і ўлічана: і па ўзмацненню праваслаўя і папоў, навучаных у Расіі, і па рускіх вяльможах (ашчаслівілі нас найперш Траякуравымі ды тымі, хто вызначыўся пры задушэнні польскіх паўстанняў, раздачы беларускіх маёнткаў, у якіх бралі ўдзел і нашы землякі), і па ўкараненню чыноўнікаў, арандатараў з цэнтральных губерняў Расіі ды «с представлением им некоторых выгод», і па выжыванню з усіх сфер беларускай мовы, і па абрусенні беларускіх прозвішчаў ды па замене існуючых тут сваёй сістэмай мер, свят і звычаяў, а ўрэшце—па забароне ўжывання тэрміна «Беларусь». Нават было ўлічана і такое: «Награждение знаками отличия белорусских помещиков, наиболее преданных России. Однако ж сему начальству действовать притом с крайнею осторожностью, дабы не открыть цели правительства».

Калі мець на ўвазе, што беларусы за XIX стагоддзе былі гвалтам змешчаны ў страўнік Расійскай імперыі і прымусова там ператраўляліся, абязлічваліся як нацыя, то ў гэтым сэнсе мы — «имперские». Але пра «исконность» не варта ўводзіць у зман, бо яшчэ Дунін-Марцінкевіч ды Багушэвіч у тым жа XIX стагоддзі зразумелі, што тут і да чаго, заклікалі ўстояць і прадоўжыць слаўныя справы продкаў, аднавіць беларускую дзяржаўнасць (помніце, нават Ленін у адносінах да Беларусі ўжываў тэрмін «узнаўленне»!).

Гэтыя віцябляне ні слоўца не гавораць пра нацыянальнае адраджэнне беларускага народа і пра тое, у якіх умовах яно можа адбыцца — ва ўмовах дзяржаўнага суверэнітэту, ва ўмовах нармальнага развіцця яе мовы і культуры. Больш — на маю думку, яны падаюць справу так, што ніякай беларушчыны не было і не павінна быць, а гэтым самым яны свядома ці несвядома за прадаўжэнне генацыду. Якія ж гэта Беларусь, беларусы без беларускага?!

Верагодна, з 695 прыхільнікаў «имперскости» нямала і тых, якія як вышэйшы духоўны ўзровень прапаведуюць тэзіс «Я — белорус, но белорусского не люблю». Гэты люд —наша бяда, наш боль. Многае ў нас усё лепш рабілася б па-гаспадарску, трывала, на вякі, каб не іхняя абыякавасць да нашай памяці, да нашай гісторыі і культуры, да нашай зямлі, да нашай мовы. Верагодна, з гэтых 695 ёсць і тыя, радзіма якіх Расія, родная мова руская, якія прыехалі сюды «с высшей миссией», а некаторыя і па лусту з таўсцейшым слоем масла. Якая тут спагада да беларускіх слёз, якая міласць, падтрымка адной са старажытных славянскіх моў! «Имперскость» — вышэй за ўсё, асляпляе розум, раз'ядае душу і глуміць высакародныя пачуцці, а ўсё гэта не можа не нараджаць непаразуменні і канфлікты. Які ж ты мне сусед і сябар, калі засмечваеш мой калодзеж, кладзеш ногі на мой стол і плюеш у крыніцу нашай душы — на мову і культуру, цэлішся накінуць на мяне пятлю як на свайго парабка?! Не, зусім іначай трэба ладзіць адносіны, на грунце ўзаемапавагі і ўзаемападтрымкі, так, як умелі і ўмеюць нашы народы.

Генрых ДАЛІДОВІЧ.

БЕЛАРУСІК.
Фота Сяргея ПАНІЗНІКА.

ЧЫТАЧ АДГУКНУЎСЯ ВЕРШАМ

ЯЗЫК І МОВА

БАЙКА

Жылі-былі язык і мова.
Сугучча іхняе не нова.
І ўсё ж...
Аднойчы дрэйфу даў язык.
На мову стаў глядзець ён
падазрона.
«Ты што надумала!—сарваўся
ў крык.—
Мяне аддаць ты хочаш забароне?
Чаму адводзіш мне другое слова?»
Збянтэжана ўздрыгнула тут мова:
«Ды што ты, сябар, не грашы.
Жывеш ты ў людскім фаворы.
І толькі я—на дне душы,
Што азавецца ў сне ці ў горы...»
Але язык сярдзіта націскае:
«Тады чаму ж ты, мова, замінаеш?
Сядзела б у душы, як цвік
іржавы.
А то імкнешся важна да
дзяржавы».
«Няўжо ж дзяржаву тбораць
без душы?—
Падняла мова сціпла вочы. —
Ці ты адзін такі ахвочы?»
Язык — сваё вядзе, хоць рэж:
«Лапцёўна ты, і ёй пампэш.
Ідзі ўжо... да завалінкі ў сяле,
Пакуль не адаслаў яшчэ далей».
На гэта—змоўкла наша
папялушка.
Стаіць падбітай хворай птушкай...
Тут самы час казаць мараль:
Прыйшоў к нам госць
І—правіць баль.

Іван СВЯТЛІЦКІ,
дацэнт Мінскага педінстытута.

Таямніцы каштоўных камянёў

Старадаўняя персідская легенда сцвярджае, што «каштоўныя камяні — тварэнне д'ябла», які надаў ім чароўнае хараство, каб выклікаць у слабых людскіх душах прагнасць і ўсялякія спакусы.

Звычайна выбар каштоўнага каменя залежаў не толькі ад павеваў моды або асабістага густу чалавека. Камень служыў не толькі ўпрыгожаннем, — ён мог быць адзнакай прыналежнасці да пэўнай прафесіі, выконваць ролю талісмана, што падтрымлівае душэўную раўнавагу, або ахоўваць чалавека, які ім валодае, ад бяды і хваробы.

Астролагі лічаць, што сапраўдным талісманам могуць быць толькі камяні, якія падораны чалавекам, што любіць вас, або якія вы атрымалі ў спадчыну. Камень, які вы купілі, стане «вашым» не адразу, а праз год ці нават дзесяцігоддзі. Ёсць камяні, якія не прызначаны для таго, каб іх насілі пастаянна. Большасць каштоўных камянёў патрабуе аправы з пэўнага металу — толькі з золата, або срэбра, або медзі. Пярсцёнкі з каштоўнымі і паўкаштоўнымі камянямі, якія носяць на не адпавядаючым ім пальцы або не на той руцэ, могуць увогуле не праявіць свайго добрага ўплыву на ўладальніка (а ў некаторых выпадках наогул уздзейнічаюць негатыўна).

Агат. Кажуць, што чорны агат ахоўвае ад небяспекі, дае свайму ўладальніку дабрыню, мяккасць і ўнутраную ўпэўненасць. Двайстасць чалавечай натуры кампенсуецца, калі насіць агат на левай руцэ. Агат — адзін з тых рэдкіх каштоўных камянёў, якія дазвалялася насіць у жалобе.

Аквамарын. Камень, які ўмацоўвае слабы дух чалавека. Людзям няшчырым насіць яго нават небяспечна — любая іх мана будзе выкрыта. Лічыцца, што аквамарын умацоўвае шчасце сямейнага жыцця, а таксама валодае лекавымі ўласцівасцямі — супакойвае зубны боль, палягчае страўнікавыя і пячоначныя колікі.

Дыямент (алмаз, брыльянт). Камень цудоўны і... страшны. Шчасце ён прыносіць толькі тады, калі атрыманы ў падарунак ці ў спадчыну. Гэта першы камень Задыяка, дзе сканцэнтраваны асаблівыя энергіі (таму ён далёка не ўсім падыходзіць). «Працаваць» такі камень пачынае далёка не адразу — не раней чым праз 7—9 гадоў пасля таго, як падарылі (а да гэтага можа ўздзейнічаць нават негатыўна). У якасці талісмана дыямент рэкамендуецца насіць на шыі (або левай руцэ), пры гэтым лепш, каб камень дакранаўся да скуры.

Аметыст. Камень «міру і раўнавагі». Насіць яго прапануецца ў аправе са срэбра (на безыменным пальцы вашай шчаслівай рукі). Кажуць, што гэта дапамагае выправіць недахопы вашай палавіны. Яшчэ аметыст называюць «каменем вандроўнікаў» — дзённае змяненне афарбоўкі каменя прадказвае непагадзь (буру на моры). Калі насіць гэты камень (але не ўвесь час), можна пазбавіцца дрэнных думак, сніць добрыя сны.

741

Александрыт. Лічыцца «цяжкім» каменем, бо здольны ўздзейнічаць на эмацыянальны стан чалавека. Александрыт указвае на будучыню, змяняючы свой колер (на некаторых руках колер змяняецца вельмі хутка). Такі камень могуць насіць толькі вельмі моцныя людзі, якія здольны вытрымаць любыя жыццёвыя выпрабаванні (пасля чаго іх чакае ўдача). З александрытам добра спалучаюцца людзі знакаў стыхіі Агню, паколькі гэта «рызыкоўныя» натуры, якія ўвесь час шукаюць выпрабаванняў.

Біруза. «Небяспечны» камень. «Маладая» — светлая біруза падыходзіць толькі натурам актыўным, «рызыкоўным» (але рызыкуючым толькі сабой). Для людзей па характару баязлівых яна не падыходзіць. «Сталую»— блакітную бірузу людзі звязваюць з уладай, справядлівасцю, аўтарытэтам. Гэта «камень адважных», здольных павесці за сабой іншых на барацьбу са злом. Яна карысная ў справах сардэчных, заўсёды была папулярным амулетам дзяўчат і маладых жанчын. Зялёная («мёртвая») біруза падыдзе толькі для людзей упэўненых у сабе, якія ўжо дасягнулі жыццёвай мэты, і насіць яе трэба пасля 64 гадоў. Біруза, якая аздоблена срэбрам, — лекавы сродак супраць бяссонніцы і кашмараў. Гавораць, што «жывая» біруза дорыць мір у сям'і, прыносіць шчасце ўсім, хто захоўвае маральныя нормы. А на людзей злосных і языкастых біруза ўздзейнічае негатыўна.

ВАША ЗДАРОЎЕ

Не толькі алкаголь пагражае печані

Тыя, хто думае, што праблемы з печанню могуць мець толькі алкаголікі, — глыбока памыляюцца. На сённяшні дзень вядома каля 100 розных тыпаў захворванняў гэтага далікатнага органа, сярод якіх — жаўтуха і рак печані.

З півам і гарэлкай многія з гэтых хвароб маюць мала агульнага. На жаль, печань лёгка паддаецца хваробам, але не адчувальная да болю. Таму яе пашкоджанне заўважаецца часта тады, калі ўжо вельмі позна. У сувязі з гэтым раім звярнуць увагу на прычыны хвароб печані.

Самавольнае і празмернае ўжыванне таблетак можа аказацца атрутай для печані.

Лекі, якія ўжываюцца без рэкамендацыі ўрача, хутчэй за ўсё будуць адмоўна ўплываць на гэты орган і часта з'яўляюцца прычынай цяжкіх хвароб.

Таму пераканайцеся, ці лекі, якія вы ўжываеце, такія неабходныя і ці нельга ад іх адмовіцца. Калі сумняваецеся, звярніцеся да ўрача.

742

Празмернае і тлустае харчаванне моцна абцяжарвае печань. Пры гэтым яна не спраўляецца з выкананнем сваіх функцый і можа падвергнуцца пашкоджанню. Дайце ёй адпачыць.

Нармальную работу гэтага органа забяспечыць умеранае разнастайнае харчаванне.

Максімальную асцярожнасць трэба захоўваць пры карыстанні аэразолямі.

Усе хімікаты і іншыя шкодныя рэчывы, якія пранікаюць у арганізм праз органы дыхання, мусяць быць нейтралізаваны печанню. Таму пасля ўжывання аэразоляў для ўкладкі валасоў, іх фарбавання ці знішчэння насякомых неабходна заўсёды праветрыць памяшканне.

ДАЎРАЧЭБНАЯ ДАПАМОГА

Парушэнні сну

Праяўляюцца бяссонніцай, хаджэннем у час сну, санлівасцю і начнымі страхамі.

Звычайная санлівасць чалавека — вынік стомленасці, недасыпання. Яна развіваецца пасля чэрапна-мазгавых траўм і сведчыць аб іх цяжкасці. Санлівасць узнікае яшчэ пры запаленні мазгоў (энцэфалітах, асабліва эпідэмічным), атручэннях снатворнымі, пухлінах і іншых пашкоджаннях галаўнога мозгу, істэрыі. Паталагічная санлівасць цягнецца ад некалькіх гадзін да некалькіх дзён і нават тыдняў, а пры некаторых псіхічных захворваннях (старэчай прыдуркаватасці, ідыятыі і інш.) — месяцы.

Найбольш часта сустракаюцца вострыя прыступы непераадольнай санлівасці. Нярэдка яны ўзнікаюць днём у час яды, язды ў транспарце, работы. Сон кароткачасовы і павярхоўны. Хворы застаецца ў той позе, у якой штосьці выконваў, а пасля абуджэння працягвае пачатую справу. Часта прыступы дзённых засынанняў спалучаюцца з перыядамі слабасці і нейкай нерухомасці. Асабліва пасля абуджэння і перад засынаннем. Часта бываюць галюцынацыі і сны. Такія прыступы звычайна

743

назіраюцца ў людзей, якія пакутуюць атлусценнем, павышаным крывяным ціскам. Іншы раз з узростам прыступы спыняюцца.

Перыядычная спячка таксама праяўляецца раптоўнымі прыступамі непераадольнай санлівасці, аднак яны больш працяглыя. Хворы прачынаецца толькі для прыёму яды. Разбудзіць такога хворага вельмі цяжка.

У юнакоў у перыяд палавога паспявання і пасля яго іншы раз адзначаюцца вострыя прыступы санлівасці, якія цягнуцца ад некалькіх гадзін да некалькіх сутак, спалучаюцца з прыкметамі псіхапатыі, а іншы раз — з абжорствам і празмернай смагай.

Прыступ санлівасці іншы раз развіваецца ў час прыступу мігрэні, паніжэння ўзроўню глюкозы ў крыві, пры ныркавай недастатковасці. Нярэдка павышаная санлівасць праяўляецца летаргіяй — «уяўнай смерцю», якая цягнецца ад некалькіх гадзін да некалькіх гадоў. Пры гэтым расстройстве сну дыханне цяжка выявіць, зрэнкі на святло не рэагуюць, скура халодная і бледная. Заснулы не рэагуе на боль, у яго рэзка паніжаны крывяны ціск. На працягу некалькіх дзён ён не есць і не п'е, худзее, абязводжваецца. Кал і мача не выдзяляюцца, зрэдку азначаецца амаль непрыкметны рух век. Для жыцця летаргія не ўяўляе небяспекі.

Начныя страшныя сны бываюць у неўратычных дзяцей, а таксама ў дарослых людзей у перыяд белай гарачкі, пячоначнай, ныркавай і сардэчнай недастатковасці, эпілепсіі, дэпрэсіі. Прачнуўшыся, яны крычаць, плачуць, баяцца цемры. Раніцай нярэдка не памятаюць аб такіх з'явах. Прыступы страху нярэдка паўтараюцца.

АКАЗАННЕ ДАПАМОГІ

Пры летаргіі неабходна захоўваць спакой, цішыню ля пасцелі хворага, якому патрэбны свежае паветра і багатая вітамінамі яда. Абавязкова выклікаць неўрапатолага.

Калі павышаная санлівасць у чалавека з вялікай масай цела, патрэбны разгрузачныя дні. У меню трэба ўключыць прадукты, якія ўтрымліваюць калій (курагу, урук, буракі, печаную бульбу, разынкі), абмежаваць прыём кухоннай солі. Тым, хто пакутуе неўрозам, карысныя самаўнушэнне, водныя працэдуры. Ім трэба абследавацца ў неўрапатолага.

У выпадку з'яўлення начных страхаў трэба неадкладна наведаць неўрапатолага. А дома стварыць абстаноўку спакою, добразычлівасці. Перад сном праветрыць пакой. Хвораму карысна ўдыхаць **настойку валяр'яны** з флакона.

Таццяна ФАМІНА,
кандыдат медыцынскіх навук.
г. Мінск.

744

ВОЗГАЛАС

ЯШЧЭ АДНА ЛЕВАЯ ПАРТЫЯ

На палітычным небасхіле краіны неўзабаве, відаць, з'явіцца яшчэ адна партыя, якую арганізатары мяркуюць назваць Партыяй сацыяльнай справядлівасці.

Праграмныя мэты ПСС у многім паўтараюць дэкларацыі іншых, ужо існуючых беларускіх партый левага і цэнтрысцкага кірунку. Так, Партыя сацыяльнай справядлівасці выступае за захаванне на цяперашнім этапе планавай эканомікі «з элементамі свабоднага рынку», дзяржаўнай уласнасці на буйную прамысловасць, прыродныя рэсурсы і камунікацыі, калектыўную ўласнасць на большую частку зямлі. На думку арганізатараў ПСС, сацыяльныя гарантыі павінны па-ранейшаму цалкам заставацца абавязкам дзяржавы.

Пра адносіны да нацыянальнага адраджэння Беларусі ў звароце аргкамітэта новай партыі, напісаным на рускай мове, не гаворыцца. Згадваецца, аднак, што ПСС будзе выступаць за ўмацаванне суверэнітэту рэспублікі, супраць праяў нацыяналізму і экстрэмізму ў палітыцы.

Ля вытокаў новай партыі стаяць народныя дэпутаты Беларусі В. Іваноў, А. Нятылькін, В. Шарко, а таксама П. Шацько, якія названыя ў спісе як «народныя дэпутаты СССР».

Па меры набліжэння да парламенцкіх выбараў колькасць палітычных партый, якая ўжо і так перасягнула за дзесятак, відавочна, яшчэ больш узрасце. Выбаршчыкам трэба рыхтавацца да таго, што зарыентавацца ў гэтым парадзе праграм будзе надзвычай няпроста.

Валянцін ЖДАНКО.

«Палітычны дуэт — С. Шушкевіч і В. Кебіч — з'яўляецца для Беларусі гарантам стабільнасці ў цяперашніх умовах»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

— Па-першае, трэба яшчэ дачакацца рашэння парламента. Па-другое, мне здаецца, што ў В. Кебіча ў гэтым працэсе няма неабходнасці. І, трэцяе, — яшчэ няма рашэння аб прэзідэнце ў РБ. Яны дастаткова сталыя, разумныя людзі, здольныя ўсё ўзгадняць. Яны ж, напэўна, разумеюць, што, калі адначасова выставяць свае кандыдатуры на пасаду кіраўніка дзяржавы, выбары могуць не адбыцца, паколькі ў абодвух лідэраў дастаткова прыхільнікаў. Да таго ж, узровень палітычнай актыўнасці грамадзян цяпер невысокі. Напрыклад, у час аб'яўленых у многіх акругах Беларусі выбараў на вызваленыя месцы яўка склала ўсяго 8—23 працэнты. Адным словам, многае будзе залежаць ад сістэмы выбараў прэзідэнта. Зразумела, калі парламент наогул пагодзіцца з увядзеннем гэтай пасады.

— **А што, вы лічыце, можа і не пагадзіцца?**

— Пакуль што цяжка сказаць нешта пэўнае. Існуюць розныя пункты гледжання. Няма адзінства па пытанню аб прэзідэнцтве і ў аб'яднанні «Беларусь». Разам з тым, як мне здаецца, рэспубліка не мае патрэбы ў прэзідэнце, дзейнасць якога абмяжоўвалася б удзелам у пратакольных цырымоніях. Я — за прэзідэнта, які выконваў бы функцыі кіраўніка дзяржавы, узначальваў выканаўчую ўладу і нёс персанальную адказнасць за ўсё, што адбываецца ў рэспубліцы. Перакананы, настала неабходнасць ва ўмацаванні выканаўчай улады. Недасканаласць дзеючага заканадаўства, разбуральныя тэндэнцыі, а таксама многія іншыя фактары не дазваляюць кіраўніцтву рэспублікі аператыўна рэагаваць на змяненні сітуацыі ў эканоміцы і палітыцы. Ну, скажыце, ці можна, напрыклад, назваць нармальнай сітуацыю, калі Беларусь падпісвае дакумент аб гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве з краінай і ў той жа час не спяшаецца ўстанаўліваць з ёю дыпламатычныя адносіны?

Калі рашэнне аб увядзенні прэзідэнцтва будзе прынята, усё роўна працэс яго рэальнага зацвярджэння ў сістэме кіравання дзяржавай непазбежна зойме пэўны час. Таму я падтрымліваю прадастаўленне кіраўніку ўрада некаторых дадатковых паўнамоцтваў. Цяпер у Савеце Міністраў рыхтуецца праект адпаведнай пастановы парламента. Напрыклад, трэба прадаставіць магчымасць прэм'еру самастойна, без узгаднення з Вярхоўным Саветам займацца кадравымі перастаноўкамі ў саставе ўрада. Парламенту дастаткова зацвярджаць толькі міністраў замежных, унутраных спраў, абароны, юстыцыі, эканомікі і фінансаў. Складваецца сітуацыя, пры якой прэм'ер не ў стане без санкцыі Вярхоўнага Савета адхіліць міністра, старшынь дзяржкамітэтаў ад работы, нават калі работа іх і неадпаведная. Апрача таго, старшыня Савета Міністраў павінен, на мой погляд, валодаць сур'ёзнымі паўнамоцтвамі ў крэдытна-фінансавай сферы.

— **Генадзь Іванавіч! Беларусь лічыцца адной з самых стабільных сярод рэспублік СНД. Вы не лічыце, што ўвядзенне інстытута прэзідэнцкай улады можа негатыўна адбіцца на грамадска-палітычнай абстаноўцы?**

— Спадзяюся, што гэтага не здарыцца. Ва ўсякім разе, дэпутацкае аб'яднанне «Беларусь» робіць усё магчымае для захавання стабільнасці ў нашай рэспубліцы, яе раўнавагі ў парламенце.

Сапраўды, існуюць сілы, якія імкнуцца пасеяць у Беларусі смуту, парушыць грамадска-палітычную абстаноўку. Зусім нядаўна, напрыклад, была запушчана, зусім недарэчная «вутка» (а магчыма, правакацыйная?) аб тым, што нібыта аб'яднанне «Беларусь» займаецца зборам подпісаў дэпутатаў пад дакументам аб недаверы цяперашняму кіраўніцтву Вярхоўнага Савета. Афіцыйна заяўляю: ніякіх подпісаў «Беларусь» не збірала і задачы такой не было. Палітычны дуэт — С. Шушкевіч і В. Кебіч — з'яўляецца для Беларусі гарантам стабільнасці ў цяперашніх умовах.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

РАДЫЁ ПЕРАХВАТ

«БІ-БІ-СІ»

Прэм'ер-міністр Англіі Дж. Мейджэр у парламенце зачытаў афіцыяльную заяву: Букінгемскі палац пацвердзіў навіны аб тым, што прынцэса і прынц Уэльскія будуць жыць паасобку, але яны не плануюць скасавання шлюбу. Яны будуць працягваць выконваць свае афіцыяльныя абавязкі, і, магчыма, хто-небудзь з іх стане нашчадкам прастола. Букінгемскі палац заявіў, што прынц і прынцэса развіталіся па-сяброўску.

У Лондане адбыўся яшчэ адзін выбух бомбы за апошнія месяцы. Бомба была закладзена ў аўтамабіль каля станцыі метро.

Зноў адкрыта шаша, якая звязвала Сараева з аэрапортам. Але сербы хочуць узяць горад голадам, які ахоплівае ўсё большую колькасць жыхароў Сараева.

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

Лідэр правай экстрэмісцкай нацыянальнай партыі ФРГ Дзінкель быў зняволены на 2 гады 8 месяцаў за замах на насілле на расавай глебе. Гэта максімальны тэрмін, якога патрабаваў абвінаваўчы бок. Дзінкель і яго паплечнікі заклікалі забіваць іншаземцаў, устанавіць у Германіі дыктатуру нацысцкага тыпу.

У Чэха-Славакіі часопіс правага кірунку апублікаваў спіс 120 вядомых дзеячаў краіны, якія, як сцвярджае гэты сродак інфармацыі, з'яўляюцца яўрэямі. Яны прымалі актыўны ўдзел у культурным жыцці. Але сама меней 5 чалавек са спісу не з'яўляюцца яўрэямі, напрыклад, былы прэзідэнт Вацлаў Гавел.

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

Паліцыя Егіпта арыштавала больш за 400 ваяўніча настроеных мусульман у час буйнейшай за апошні час аблавы ў раёнах Каіра, дзе жывуць пераважна фундаменталісты. У аблаве ўдзельнічалі тысячы паліцэйскіх на бронемашынах. Такім чынам улады краіны вядуць барацьбу з экстрэмістамі, якія нападаюць на замежных турыстаў, супрацоўнікаў службы бяспекі.

Палесцінцы на акупіраваных Ізраілем тэрыторыях адзначаюць пятую гадавіну пачатку інтыфады — паўстання. У паласе Газа аб'яўлена ўсеагульная забастоўка.

Трушчобы Бамбея сталі арэнай бою паміж індусамі і мусульманамі, якія карыстаюцца бутэлькамі з запальнай вадкасцю.

РАДЫЁ «СВАБОДА»

Эксперт ААН па ўзбраеннях Дэвід Кей заявіў, што Захад павінен перагледзець сваю абаронную палітыку з улікам абставін, якія ўзніклі з-за кантрабанды ядзерных матэрыялаў з краін былога СССР. Гэтыя кантрабандысты з'яўляюцца асноўнымі распаўсюджвальнікамі ядзерных матэрыялаў, і Захаду трэба кантраляваць ход знішчэння ў былых краінах СССР ядзернай зброі. Кей адзначыў, што заклапочанасць выклікае не тое, што ядзершчыкі з СНД раз'язджаюцца па свеце, а што кампаненты ядзернай зброі выносяць з заводаў радавыя работнікі.

У Бруселі адкрылася нарада міністраў абароны краін НАТО. У цэнтры ўвагі — югаслаўскі канфлікт. Любыя ваенныя акцыі там будуць праведзены ў рамках аперацыі ААН і будуць абмеркаваны з саюзнікамі. У ваеннай акцыі супраць былой Югаславіі, заявіў прадстаўнік НАТО, можа прыняць удзел і Расія.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

interfax
ИНТЕРФАКС

БАРЫС ЕЛЬЦЫН ЗВЯРНУЎСЯ ДА НАРОДА

Прэзідэнт Расійскай Федэрацыі Барыс Ельцын выступіў са зваротам да народа правесці ў студзені 1993 года рэферэндум з прычыны курсу рэформ.

Фармулёўка пытання, прапанаванага прэзідэнтам для рэферэндуму, гучыць так: «Каму Вы даручаеце вывад краіны з эканамічнага і палітычнага крызісу, адраджэнне Расійскай Федэрацыі — цяперашняму саставу з'езда і Вярхоўнага Савета ці прэзідэнту Расіі?»

«З такім з'ездам працаваць далей стала немагчыма», — заявіў Барыс Ельцын, выступаючы ў чацвер на з'ездзе. Звяртаючыся да грамадзян Расіі, народных дэпутатаў, ён падкрэсліў, што развіццё падзей на 7-м з'ездзе прымушае яго звярнуцца «напрамую да народа».

Паводле слоў прэзідэнта, рэформы, якія ўжо на працягу года праводзяцца ў Расіі, апынуліся ў «сур'ёзнай небяспецы». Ён падкрэсліў, што на з'ездзе разгорнута магутнае наступленне на курс, праводзімы прэзідэнтам і ўрадам.

Тое, што не ўдалося зрабіць у жніўні 1991 года, вырашылі паўтарыць цяпер і ажыццявіць паўзучы пераварот, заявіў прэзідэнт, адзначыўшы, што ланцуг дзеянняў для гэтага пабудаваны.

Ельцын заклікаў грамадзян распачаць збор подпісаў і набраць патрэбную колькасць галасоў для правядзення рэферэндуму, заклікаў дэпутатаў выкарыстаць свае права патрабаваць рэферэндуму, прапанаваў з'езду прыняць рашэнне аб назначэнні яго на студзень 1993 года.

«Я падпарадкоўваюся волі народа», — заявіў у заключэнне прэзідэнт Расіі.

Спікер парламента Р. Хасбулатаў назваў заявы прэзідэнта «зневажальнымі як у адносінах да з'езда, так і ў адносінах да Старшыні Вярхоўнага Савета». Ён заявіў аб немагчымасці выканання абавязкаў старшыні парламента і папрасіў прыняць яго адстаўку.

Прэзідэнт РФ Барыс Ельцын выказаў надзею, што подпісы пад патрабаваннем правядзення рэферэндуму паставяць больш як 5 млн. грамадзян Расіі. На сустрэчы ў чацвер у Гранавітай палаце Крамля з дэпутатамі прыхільнікамі рэформ ён заклікаў арганізаваць збор подпісаў за рэферэндум на месцах.

Прэзідэнт сказаў, што дэмакратыя і рэформы ў Расіі ўжо некалькі месяцаў згортваюцца пад націскам партнаменклатуры і кансерватыўных сіл. «Мы з вамі дасыта наеліся гэтым з'ездам», — заявіў Б. Ельцын.

Прэзідэнт паведаміў, што мінулай ноччу ён сустракаўся з Ягорам Гайдарам і той даў згоду працаваць у якасці в. а. кіраўніка ўрада.

Б. Ельцын падкрэсліў, што ніякіх перамен ва ўрадзе не будзе.

Гандаль — размова цывілізаваных людзей

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

СНД. І атрымасецца так, як з дзяржаўнымі прадпрыемствамі Беларусі, якія, не зважаючы на кан'юнктуру, проста падарылі неплацежаздольным заводам Расіі прадукцыі на 100 мільярдаў рублёў, а ўзамен атрымалі, выбачайце, шыш.

Ці трэба ламацца ў адчыненыя дзверы і даказваць, што кірмаш — не выстаўка для цікаўных, а месца для завязвання дзелавых сувязей і гандлёвых кантрактаў, у выніку якіх і з'яўляюцца тавары, што насычаюць небагаты беларускі рынак. А цвярозага розуму прадпрымальнік ніколі не будзе займацца прафанацыяй рынку і плаціць немаведама каму, каб потым застацца без тавараў і прыбытку ад іх. Гэта «прывілея» прадпрыемстваў дзяржсектара. Прадпрымальнікі ж, рызыкуючы, чамусьці не баяцца так званых неплацяжоў.

Вось адзін з экспанентаў кірмашу — «Холдынг-компані РАШ», аб'яднаная фірма з Вінніцкай вобласці Украіны. Яна прапанавала ўсемагчымыя гумава-тэхнічныя вырабы, і за няпоўны дзень толькі з пакупнікамі з Беларусі заключыла дагавораў на 18 мільёнаў рублёў.

— На кірмашах у Мінску мы ўжо сёмы раз, вопыт маем, — падкрэсліў намеснік прэзідэнта фірмы Аляксандр Максімаў. — Маем і філіялы ў краінах СНД. Праз іх своечасова атрымаем і грошы за пастаўленую прадукцыю, банкаўская цяганіна і іншыя бар'еры — для нас не праблема.

Такім вось чынам, спакойна, цывілізавана, без страху гандлявалі акцыянерныя таварыствы, арэндныя, прыватныя і, заўважце, нават дзяржаўныя прадпрыемствы. Усе 285 экспанентаў кірмашу — з дзяржаў СНД, Балтыі, краін Захаду і Паўднёва-Усходняй Азіі. Улічваючы, што прадаўцоў было тры чвэрці ад усёй колькасці ўдзельнікаў, можна меркаваць, колькі «адзінак» бытавой радыёэлектронікі, мэблі, галантарэі, абутку, многіх іншых тавараў з'явіцца ў гандлёвых «кропках» рэспублікі. Усё лягчэй: менш прыйдзецца глядзець на гэтыя надакучыўшыя «камкі» ды лаяць іх звышвысокія цэны.

— Лічбы пакуль што падбіваюцца, але магу сказаць, што падпісана не менш сотні гандлёвых дагавораў на суму, значна большую за 2 мільярды рублёў. Гэта — не лічачы валютных дагавораў, — паведаміў у «маланкавым інтэрв'ю» дырэктар кірмашу Юрый Дашкевіч.

Валерый ЧАРНЯЎСКІ.
Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

У Дэпартаменце цэн пры Дзяржэканомплане

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

жаванняў з тым, каб іх вытворца або ўладальнік меў эканамічную выгаду і мог свабодна ўлічваць кан'юнктуру знешніх рынкаў. Аналагічна свабодна фарміруюцца цэны прадпрыемствам (арганізацыяй), якое непасрэдна ўвозіць тавары (прадукцыю) з-за межаў рэспублікі.

Гэта значыць, прадпрыемства, якое з'яўляецца ўдзельнікам знешнеэканамічных сувязей, непасрэдным партнёрам пастаўшчыкоў (прадаўцоў) з рэспублік былога СССР, або фактычна — першым прадпрыемствам, якое ўвозіць тавар (прадукцыю) у Беларусь, не мае якіх-небудзь абмежаванняў у фарміруемых ім свабодных цэнах унутранага рынку. Аднак пры перапродажы ўвозімых тавараў унутры рэспублікі ўступае ў сілу ўстаноўленае 30-працэнтнае абмежаванне надбавак да цэн.

У частцы аптовых і гандлёвых надбавак, прымяняемых прадпрыемствамі Мінгандлю і іншых дзяржаўных гандлёвых сістэм, захоўвае дзеянне пастанова Савета Міністраў ад 28 лютага 1992 г. № 108, якая прадугледжвае мяжу надбаўкі ў размеры 20 працэнтаў.

У бліжэйшы час Дэпартаментам цэн пры Дзяржэканомплане будзе зацверджана ўзгодненае з Мінфінам новае палажэнне па фарміраванню і прымяненню свабодных цэн, распрацаванае зыходзячы з норм, устаноўленых урадам рэспублікі.

На дапамогу спадзявайся, але і сам...

Праблемы, звязаныя з аказаннем Рэспубліцы Беларусь, якая перажывае цяпер далёка не лепшы час у сувязі з цяжкасцямі пераходнага перыяду, гуманітарнай і іншых відаў дапамогі дзяржаўнымі і няўрадавымі структурамі ЗША, абмеркавалі ўдзельнікі праведзенай 9 снежня ў Доме ўрада прэс-канферэнцыі.

— Сёння гэтыя намаганні носяць мэтанакіраваны, планамерны і сістэмны характар, — заявіў намеснік загадчыка аддзела па гуманітарнай дапамозе, што паступае з-за рубяжа, Кіраўніцтва справамі Савета Міністраў рэспублікі Міхаіл Собаль, які выступіў на прэс-канферэнцыі.

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол ЗША ў Рэспубліцы Беларусь Дэвід Х. Суорц, выступаючы перад журналістамі, падкрэсліў, што ў Злучаных Штатах Амерыкі добра разумеюць эканамічныя і сацыяльныя цяжкасці, з якімі маладым незалежным дзяржавам, што ўзніклі ў выніку распаду СССР, прыйшлося сутыкнуцца ў пераходны перыяд. Ведаюць там таксама і тое, што гэтыя цяжкасці асабліва адчувальныя ў Беларусі, якой да таго ж трэба пераадольваць цяжкія вынікі чарнобыльскай аварыі. Таму свае першыя намаганні па аказанню гуманітарнай дапамогі вашай рэспубліцы, сказаў пасол, мы накіравалі на вырашэнне самых жыццёвых, вострых праблем насельніцтва. Цяпер мы пераходзім да больш глыбокага і істотнага этапа супрацоўніцтва — тэхнічнага садзейнічання. Амерыканскім бокам распрацаваны цэлы рад праграм тэхнічнай дапамогі Беларусі. Акрамя таго, літаральна праз тыдзень на разгляд урада ЗША будуць перададзены праекты беларускага боку, якія маюць вялікую цікавасць для рэспублікі.

Белінфарм.

ПРАФСАЮЗЫ ЦЕРПЯЦЬ СТРАТЫ

ТАЛАЧЫН (Т. Махтадуй). Райком прафсаюза работнікаў АПК перажывае сёння не лепшыя дні. У апошні час пад скарачэнне трапілі чатыры вызваленыя старшыні прафсаюзных камітэтаў гаспадарак раёна. Гэта здарылася па той прычыне, што ў многіх калгасах і саўгасах зменшылася колькасць працуючых, не хапае ўзносаў на зарплату прафсаюзным важакам.

Цяпер пасады вызваленых старшынь прафкомаў захаваліся толькі ў калгасах імя Суворава, імя Дзяржынскага, «Гігант», саўгасах «Радомльскі», «Іскра», «Рассвет». Але няма поўнай гарантыі, што яны пратрымаюцца доўгі час — тут ідуць такія ж негатыўныя працэсы. Вёска бяднее, старэе на вачах і не ў стане пракарміць абаронцаў сваіх інтарэсаў. Гэта, як кажуць, прамой наводкай б'е па райкому прафсаюза. Што застаецца рабіць без кадраў?

ЦАЦКІ СВАІМІ РУКАМІ

Змейка

1. Выразаць дэталі (па шаблону); шырыня галавы павінна адпавядаць шырыні тулава.

2. Сшыць галаву з левага боку, прыхапіўшы джала.

3. Сшыць усе часткі тулава, выкарыстоўваючы тканіну рознага колеру і малюнкаў.

4. Сшыць разам часткі тулава (з левага боку), пакінуўшы сярэдзіну незашытай; надаць хвасту акруглую форму.

5. Прышыць галаву і вывернуць усё тулава, набіць змейку ватай і зашыць сярэдзіну.

6. Прышыць вочы (можна гузікі).

2g
ГАЛАВА 1
10g ЧАСТКІ ТУЛАВА
1g ДЖАЛА
М
2
3
4
5
6

Віншавальная паштоўка

1. Выразаць кавалак кардона або ватмана, скласці яго папалам.

2. Выразаць кошычак са шпалернай паперы і прыклеіць.

3. Прыклеіць ручку са скручаных нітак.

4. Прыгожа размясціць і наклеіць засушаныя кветкі (засушанае лісце або кветкі, выразаныя з каляровай паперы ці тканіны).

1.
2.
3.
4.

745

УРОКІ СЯМЕЙНАГА ПСІХОЛАГА

Крыху свабоды для шчасця

Чалавеку заўсёды трэба крыху свабоды — асабліва ў сямейным жыцці. На думку псіхолагаў, яна ўмацоўвае сям'ю.

Ні ў якой іншай галіне чалавечых адносін элемент свабоды не важны так, як у сумесным жыцці. Ад яго залежаць якасць і працягласць саюза. Не менш важна, як кожны з партнёраў выкарыстоўвае гэту свабоду.

Жанчынам значна цяжэй, чым мужчынам, рашыцца на тое, каб даць партнёру крыху свабоды. Вельмі хутка ў жаночае сэрца закрадваецца недавер і рэўнасць. І міжволі паўстае пытанне: «А як ён выкарыстоўвае гэту свабоду? Можа здраджвае?»

У дзяўчынак ахвоту дазваляць сабе вольнасці адбіваюць ужо ў раннім узросце. З далёкім прыцэлам на замужжа ім унушаюць такія жыццёвыя ідэалы, як уменне прыстасавацца і самаахвярнасць, называючы гэта жаночымі вартасцямі, якія ўпрыгожваюць кожную жанчыну. Але звычайна цэніцца зусім іншае.

Растлумачым, каб не ўзнікала непаразуменняў, што мы зусім не апраўдваем гіпертрафіраваны эгаізм і не заклікаем да адкрытага выкарыстання свабоды ў партнёрстве. Справа, аднак, у тым, што пастаяннае падаўленне сваіх патрэбнасцей рана ці позна робіць чалавека нецікавым і бляклым. Таму што ён губляе шанц знайсці сваю непаўторную індывідуальнасць. Поўнае дастасаванне да жаданняў партнёра, безумоўна, мае для жанчын і свае перавагі: «Я з самага пачатку паставіла сабе задачу падняць мужа на такі ўзровень, які даў бы мне ўпэўненасць у гэтым жыцці. Мы як бы заключылі вельмі мілае, але нераўнапраўнае пагадненне».

Усё больш жанчын, аднак, не хочуць такога аднабаковага партнёра. Яны не хочуць мірыцца са сваёй своеасаблівай турмой, жыццё ў якой даўно ўжо не адпавядае патрабаванням абодвух партнёраў. Але каб што-небудзь змяніць у гэтым, неабходна мужнасць. Бо трэба яшчэ навучыцца даваць і прымаць свабоду. Вы павінны перш усвядоміць свае патрабаванні, успрыняць сябе як асобу — з усімі сваімі моцнымі і слабымі бакамі.

Таму што толькі ў тым выпадку, калі ведаеце сябе і ведаеце, чаго хочаце, вы здолееце зрабіць шчаслівым і вашага партнёра. Магчыма, з-за выхавання вы да гэтага часу не рашыліся на поўны голас заявіць аб сваіх жаданнях і заўсёды рабілі тое, чаго хацеў партнёр? Вы павінны гэта змяніць!

Адпачынак або проста выхадныя, калі не цісне стрэс, калі не трэба нікуды бегчы і ні пра што клапаціцца — вось ідэальны час для шчырай размовы, для таго, каб сфармуляваць асабістыя думкі і патрабаванні.

«Каханне — дзіця свабоды», — гаворыцца ў адной французскай народнай песні. Каб надоўга захаваць свае адносіны, кожнаму партнёру неабходна яго частка свабоды, яго вольнае паветра. Кожнаму патрэбны велікадушнасць і цярпімасць іншага, яго гатоўнасць ставіцца да патрабаванняў любімага чалавека з павагай. Толькі тады ўзнікае жаданне праяўляць ініцыятыву, якая дае новыя імпульсы партнёрству. А вы гэтага і жадаеце!

746

Марскія ванны ў хатніх умовах

Лекавае ўздзеянне марской вады вядома даўно. Яна загартоўвае арганізм, паляпшае кровазварот і работу дыхальных органаў, рэгулюе нервовую і гарманальную сістэмы, садзейнічае лепшаму абмену рэчываў, захоўвае скуру і мышцы ад вяласці. Займацца таласатэрапіяй можна і дома,— не чакаючы летняга адпачынку або паездкі на курорт.

Перыядычнае купанне ў вадзе з дабаўленнем 2 кг буйназярністай солі садзейнічае аднаўленню сілы, бадзёрыць, надае скуры эластычнасць. А для ног няма нічога больш прыемнага, чым «прагуляцца» па халоднай вадзе з высокім утрыманнем солі. Пасля гэтай працэдуры трэба выцерці ногі ручніком, надзець шарсцяныя шкарпэткі і крыху «прабегчыся» на месцы. Гэтым вы не толькі палепшыце кровазварот, але і папярэдзіце захворванне сасудаў ног.

747

РЫБАЦКІЯ ЗГАДКІ

Яшчэ аб лёсцы

Лёска па магчымасці павінна быць тонкай, трывалай, эластычнай і малапрыкметнай у вадзе. У залежнасці ад велічыні рыбы, якую разлічваюць злавіць, вуду аснашчаюць лёскай неабходнай таўшчыні.

Калі прыходзіцца лавіць рыбу вагой да 500 грамаў, то дастаткова аснасціць вуду лёскай дыяметрам 0,15 см. Для кілаграмовых экземпляраў лепш падыходзіць лёска 0,2 мм; калі вага яе даходзіць да 2 кг — дастаткова лёскі дыяметрам 0,25—0,3 мм і г. д.

Пры выбары лёскі ўлічвайце, што пасля падсечкі рыба робіць намаганне ў 2-3 разы большае за ўласную вагу. Таму і бярэцца лёска з вялікім запасам трываласці. Хоць пры наяўнасці катушкі і пругкага вудзільна можна прымяняць лёску больш тонкага сячэння. Гэта дае магчымасць выводзіць рыбу, якая па масе перавышае ў 1,5—2 разы запас трываласці лёскі.

Прамысловасць выпускае лёскі рознага дыяметра, якія здольны вытрымаць нагрузку ад 300 грамаў да 25 кг. З нашых айчынных лепшымі лічацца Клінскага завода, а з імпартных — японская. Найбольш трывалая нейлонавая. Яна вадастойкая, не сціраецца, ваганне тэмпературы не аказвае на яе ўплыву, але, на жаль, гэта дэфіцыт.

Звычайна ж у магазінах прадаюцца капронавыя лёскі. Яны слабейшыя за нейлонавыя, намакаюць, у выніку чаго расцягваюцца на 10—20 працэнтаў, зніжаючы трываласць на 10—15 працэнтаў, а высыхаючы, скарачаюцца ў даўжыні. Таму намотаныя ў мокрым стане на катушку ці матавільца, могуць іх пашкодзіць. Каб гэтага не здарылася, лёску трэба прасушыць і намотаць свабодна.

Трэба памятаць: лёска баіцца цяпла, сонечнага святла, а таксама хімічных рэчываў, такіх, як ацэтон і іншыя растваральнікі. Лёску трэба берагчы. Яе нельга трымаць паблізу ацяпляльных батарэй ці печы.

Лёску захоўваюць у цёмным халаднаватым месцы. Якога б дыяметра яна ні была, трэба старацца, каб на ёй было як мага менш вузлоў. Ад іх яна губляе трываласць на 30—40 працэнтаў. Лоўля на лёску з вузламі выклікае частыя абрывы, калі рыба бярэцца. Таму вузлы трэба адразу ж развязваць з дапамогай іголкі.

Каб лёска не губляла трываласці, у месцы звязвання абрыву і там, дзе мацуецца павадок ці кручок, неабходна перад завязваннем вузла канцы лёскі на 2-3 хвіліны апусціць у кіпень.

748

ПРАГРАМА ТЭЛЕПЕРАДАЧ

14 снежня, ПАНЯДЗЕЛАК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

16.25. Прыродазнаўства. 2-гі клас.
16.40. «Горад майстроў». Мастацкі фільм.
18.00. Каралеўскае паляванне. Шоў-казіно.
19.00. Абласныя навіны (Брэст).
19.10. Кірмаш: кантакты і кантракты. Прымае ўдзел міністр жыллёва-камунальнай гаспадаркі Беларусі Б. В. Батура.
19.45. «Вобраз». Літаратурны часопіс.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Спартыўны тэлекур'ер.
21.50. Мастацкі фільм «Сад».
23.15. Рамансы і песні на вершы Якуба Коласа.
23.50. НІКа.

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

17.00. Навіны.
17.25. Зорная гадзіна.
18.10. Футбольны агляд.
18.40. Ю. Паніч. «Дарога дамоў». «Што пасееш...»
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Дробязі жыцця». 11-я серыя «Візіцёры».
21.10. Бамонд.
21.25. Аднак.
21.35. Каталог Федэрыка.
21.55. Сітуацыя.
23.25. Джэм-сейшн. У перапынку (23.00) — Навіны.

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. «Загадка Сахаліна».
11.00. «Ха-Бі-асы».
12.20. Рэпарцёр.
12.35. Гандлёвы дом «Т. Ін. Ка.».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00 Тэлебіржа.
15.30. Сям'я Смірновых: як жыць далей?» Тэлефільм (Аўстрыя).
16.15. Там-там навіны.
16.30. «Еўропа — Азія».
17.20. Панове-таварышы.
17.35. Настальгічныя вячоркі.
18.05. Пігмаліён.
18.35. Мульці-пульці.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Штэмп». Мастацкі фільм.
20.50. Крымінальныя паведамленні.
21.00. Без рэтушы.
22.25. Спартыўная карусель.
22.40. Сёння ў ВС Расіі.
22.55. Фільм-балет на музыку Р. Шчадрына.

15 снежня, АЎТОРАК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
9.00. Прыродазнаўства. 2-гі клас.
9.15. «Рыцары неба». Мастацкі фільм 10-я серыя.
9.45. Фільм-канцэрт.
16.30. Музыка і спевы. 3-ці клас.
16.50. «Бабульчыны ўрокі», «Цуды тэхнікі», «Ярлык і гультаі», «Казка пра карасёў, зайцоў і абаранкі», «Курша загарыўся». Мультфільмы.
17.40. Тэлеклуб «Пошук».
18.00. Дак. фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. «Пяць зорак». Тэлегульня.
20.00. «Пудзіла». Мультфільм для дарослых.
20.10. Мост.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Тэлебіржа.
21.40. «Рыцары неба». Мастацкі фільм 12-я серыя.
22.10. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; «Багдадскі злодзей» (Англія).

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. «Імперыя». Мастацкі фільм (Канада). 1-я серыя.
9.10. Футбольны агляд.
9.40. Новыя імёны.
10.25. «Дробязі жыцця». 11-я серыя «Візіцёры».
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ігар Сававіч». Мастацкі фільм. 1-я серыя «Бліскучы Ігар Сававіч».
12.25. «Царэўна-жаба». Мультфільм.
12.55. «Чужы». Мастацкі фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Дзелавы веснік.
14.40. Блакнот.
14.45. Р. Шчадрын. Музыка да балета «Дама с сабачкам».
15.15. «Пчала Мая».
16.05. Наш музычны клуб.
16.45. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.25. Міждзяржаўны тэлеканал «Астанкіна» прадстаўляе.
18.00. «Вяртанне ў Эдэм» (Аўстралія). 1-я серыя.
18.50. Мініяцюра.
19.00. Тэма.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Армавір». Мастацкі фільм.
23.00. Навіны.
23.20. Ваеннае рэвю.
23.50. «Імперыя» 1-я серыя.

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. «Снег — лёс мой». (Нарыльск. Гады. Людзі). Дак. фільм. 2-я серыя.
11.00. «Кукарача». Мастацкі фільм.
12.35. Гандлёвы дом «Т. Ін. Ка.».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Студыя «Рост».
16.00. Там-там навіны.
16.15. Панарама прыватызацыі.
17.00. «Цела — храм душы».
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. Альбуцыд.
18.35. Мульці-пульці.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Санта-Барбара».
20.15. А. Шагінян пра Віктара Някрасава і Аляксандра Галіча.
21.00. На палітычным Алімпе.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.40. Сёння ў ВС Расіі.
22.55. Д. Расіні на сцэне «Новай оперы».
23.15. Арт-абстрэл.

16 снежня, СЕРАДА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Кінанарыс.
9.00. Музыка і спевы. 3-ці клас
9.20. «Рыцары неба». Мастацкі фільм. 11-я серыя.
9.50. «Крумкач». Кінанарыс.
10.00. «Дзе ты быў, Адысей?». 1-я серыя.
16.30. Д. Урбан. «Усе мышы любяць сыр». Спектакль для дзяцей.
17.40. Мультфільм.
18.00. Беларуская паэзія ў творчасці кампазітара У. Будніка.
19.00. Фестываль новай беларускай музыкі 1-е аддзяленне.
20.15. «Пра бурага мядзведзя». Дак. фільм.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Рыцары неба». Мастацкі фільм. 13-я серыя.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; Фестываль новай беларускай музыкі.

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. «Імперыя». 2-я серыя.
9.10. Наш музычны клуб.
10.10. Канцэрт.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ігар Сававіч». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
12.30. Мультфільм.
12.55. «Родныя стэпы». Мастацкі фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. «Пчала Мая».
16.05. «Пяючае Кураня». Дзіцячая праграма з Казахстана.
16.50. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.20. Тэленарыс.
17.40. Выступленне прэзідэнта Рэспублікі Казахстан Н. А. Назарбаева.
18.05. «Вяртанне ў Эдэм». 2-я серыя.
18.55. Канцэрт.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Дакрананне». Мастацкі фільм.
22.00. Урмас От гутарыць з Міхаілам Гарбачовым.
23.00. Навіны.
23.25. Магчыма ўсё.
23.55. «Імперыя». 2-я серыя.

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Германія ўніверсітэцкая.
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. «Туманган».
12.35. Гандлёвы дом «Т. Ін. Ка.».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Бізнес: новыя імёны.
15.15. «Бадабокі».
15.40. Вольны час.
15.55. Там-там навіны.
16.10. Далёкі Усход.
16.55. Давайце разбяромся.
17.10. Хрысціянская праграма.
17.40. «Снег — лёс мой» (Нарыльск. Гады. Людзі). 3-я серыя.
18.35. Мульці-пульці.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Санта-Барбара»
20.15. Кнот-відэа. «Кароль».
20.50. Крымінальныя паведамленні.
21.00. Тэлебюро расследаванняў.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.40. На сесіі ВС Расіі.
23.10. Цішыня № 9.

17 снежня, ЧАЦВЕР

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Рыцары неба». 12-я серыя.
9.15. «Знахар». Дак фільм.
9.35. «Дзе ты быў, Адысей?». 2-я і 3-я серыі.
16.30. Гісторыя Беларусі. 11-ы клас
17.00. Мультфільм.
17.15. Вадзім Гацко — пераможца Рэспубліканскага конкурсу юных піяністаў.
18.00. Нязгаснае «Полымя». Да 70-годдзя часопіса.
18.40. «Пасля фінішу». Дак. фільм.
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
19.45. «Адданасць». Супрацоўніцтва. Старыннасць — дэвіз акцыянернага таварыства швейнай фірмы «Мілавіца».
20.20. Тыдзень беларускага ўрада.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Рыцары неба». 14-я серыя.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; «Беларуская музычная восень».

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. «Кідзі-відзі».
8.35. «Імперыя». Мастацкі фільм. 3-я серыя.
9.25. Тэатральныя сустрэчы.
10.05. «Айбаліт і Бармалей». Мультфільм.
10.20. «Агідэль-92».
11.00. Навіны.
11.20. «Ігар Сававіч». 3-я серыя.
12.30. Мультфільм.
12.50. «Безыменная зорка». Маст. фільм. 1-я серыя.
14.00. Навіны.
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. «Пчала Мая». Мультфільм.
16.05. ...Да 16 і старэйшым.
16.45. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.25. Хакей. Міжнародны турнір на прыз газеты «Известия». Зборная Расіі — зборная ЧСФР. У перапынку — Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Лато «Мільён».
21.10. Мастацкі фільм «Вярбоўшчык».
22.40. Што абазначаюць вашы імёны? У перапынку (23.00) — Навіны.
0.30. «Імперыя». Мастацкі фільм. 3-я серыя.

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Без рэтушы.
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. Настальгічныя вячоркі.
12.20. Паралелі.
12.35. Гандлёвы дом «Т. Ін. Ка.».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
14.50. Тэрмінал.
15.20. Студыя «Рост».
15.50. Там-там навіны.
16.05. Тэлефільм (Аўстрыя).
16.50. Кіпрас Мажэйка. Рэпартажы з НАТО.
17.20. Парламенцкі веснік.
17.35. «Макбет» у пастаноўцы Н. Баярчыкава.
18.35. Антракт. Спявае Святлана Лазарава.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Санта-Барбара».
20.15. У свеце аўта- і матаспорту.
20.50. Спецыяльны камерцыйны веснік.
21.00. Ціхі дом.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.40. На сесіі ВС Расіі.
23.10. Ціхі дом (працяг).

18 снежня, ПЯТНІЦА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Кінанарыс.
9.00. Гісторыя Беларусі. 11-ы клас.
9.30. «Добраахвотнікі». Мастацкі фільм.
16.30. Мультфільмы.
17.25. «Слова Божае — ў нядзельнай школе».
18.00. Дакументальныя фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. Палітычны калейдаскоп.
19.45. Студыя «Тэлесябрына».
20.10. «Слова».
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Тэлебіржа.
21.40. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. ...Да 16 і старэйшым.
9.00. Клуб падарожнікаў.
9.50. «Пётр Багамазаў. Паміж стартам і фінішам».
10.30. Амерыка з М. Таратутам.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ай лаў ю, Пятровіч!». Мастацкі фільм.
12.55. «Безыменная зорка». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
14.50. Бізнес-клас.
15.10. «Пчала Мая».
15.35. Цэнтр.
16.05. Канцэрт
16.45. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.25. «Галасы Радзімы».
17.50. Чалавек і закон.
18.15. Амерыка з М. Таратутам.
18.45. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Прэм'ера тэлевізійнага мастацкага фільма «Анёлы з калючкамі» (Венгрыя).
21.45. Палітбюро.
22.20. Музагляд.
23.00. Навіны.
23.20. Чалавек тыдня.
23.35. Хіт-канвеер.

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
10.00. Лепшыя гульні НБА.
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. Паралелі.
12.05. Кіпрас Мажэйка. Рэпартажы з НАТО.
12.35. Гандлёвы дом «Т. Ін. Ка.».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Студыя «Рост». «Тэатр звяроў». Частка 2-я.
16.00. Там-там навіны.
16.15. «Сям'я Смірновых: як жыць далей?»
17.00. М-трэст.
17.15. Мегаполіс.
17.45. Уолт Дысней па пятніцах.
18.35. Мульці-пульці.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. Мастацкі фільм «Панцыр». «Фрак народа».
21.45. Ваш прыватызацыйны чэк.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.40. На сесіі ВС Расіі.
23.10. «К-2» прадстаўляе: «Медыя».
23.50. «Лясы».

19 снежня, СУБОТА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Расстанемся — пакуль добрыя». Мастацкі фільм 1-я серыя.
10.00. Паказвае Брэст.
11.00. Тыдзень планеты.
11.15. «Снежны гарадок». Фільм-канцэрт.
11.40. Белыя і чорныя.
12.10. 20 мінут рэдактара.
12.30. «Эскізы да партрэта». Дак.фільм.
12.55. Чарнобыль: праблемы і вырашэнні. Прэс-канферэнцыя кіраўніцтва Дзяржкамчарнобыля Беларусі.
14.45. ПІК.
15.30. «Аб'екты — тэатр».
16.20. «За цудоўных дам!». Мастацкі фільм.
17.30. «Чыпаліна». Мультфільм.
18.10. Студэнты жартуюць... Гумарыстычная праграма.
19.25. «Фантазія». Фільм-канцэрт.
19.45. «Старонкі жорсткага былога». Мастацка-публіцыстычная праграма прысвечаная памяці рэпрэсіраваных пісьменнікаў.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Тэлебіржа.
21.40. «Мапет-шоў». 1-я серыя.
22.05. «Форд». Дакументальны фільм.
22.50. «Сінема» прадстаўляе: мастацкі фільм «Замужам за мафіяй» (ЗША).
23.30. НІКа.
0.25. У стылі рэтра.

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

6.00. Навіны.
6.20. Ранішняя гімнастыка.
6.30. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
7.30. Спорт-шанц: азартныя гульні.
8.00. «Марафон-15» — малышам.
8.25. Экалагічны агляд.
8.40. НЛА: неаб'яўлены візіт.
9.30. Аўтограф па суботах.
10.00. Справа.
10.10. Медыцына для цябе.
10.50. Мастацкі фільм «Клятва».
13.20. Студыя «Палітыка» прадстаўляе.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. «Дракуліта - вампіраня» (Францыя).
14.45. У свеце жывёл.
15.35. Тэлесерыял «АБВГД ЛТД». 9-я серыя.
16.05. Чырвоны квадрат.
16.45. Хакей. Зборная Канады — зборная Расіі. 2-гі і 3-ці перыяды.
18.25. Маст. фільм «Вярніся, Лумумба!».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Што? Дзе? Калі?
21.45. «Гардэмарыны эстрады». У перапынку (23.00) — Навіны.
23.30. Мастацкі фільм «Калыханка».

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.30. Баскетбольны агляд НБА.
8.00. Свет спорту вачамі фірмы «Жылет».
8.30. Праграма «03».
9.00. Відэаканал «Плюс адзінаццаць».
10.15. «Як жыць будзем»?
11.00. «Новыя казкі Шахеразады». 1-я серыя.
12.05. Мастак Ю. Міронаў.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. Тэлеконкурс юрыстаў.
14.20. Пілігрым.
15.05. «Бурда модэн» прапануе...
15.35. Непазнаны Сусвет.
16.05. Футбол без граніц.
17.00. Залатая шпора.
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. Вуснамі дзіцяці.
18.15. Маскі-шоў.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. Мульці-пульці. «Салавей».
19.30. «Руская песня» збірае сяброў.
21.00. Зусім сакрэтна.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Асарці.
23.00. Праграма «А».
23.30. Ад лібітум.
24.00. «Завяшчанне прафесара Доўэля». Мастацкі фільм.

20 снежня, НЯДЗЕЛЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. Праграма перадач.
8.45. «Расстанемся — пакуль добрыя». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
9.50. Урокі здароўя.
10.20. «Развітанне», «Джульета і іншыя».
11.10. Латарэя аўтографаў.
12.10. Мова, на якой «размаўляюць» ручнікі.
13.35. Х. Бойчаў. «Швейцарыя, Швейцарыя...». Спектакль.
15.35. Трагедыя вёскі Бабчын Хойніцкага раёна.
16.10. Пра шахматы і шахматыстаў.
16.40. «Спявае Юрый Антонаў».
17.05. Літаратурна - музычная кампазіцыя па вершах Е. Лось.
18.05. «Мапет-шоў». 2-я серыя.
18.31. Паміж намі, жанчынамі. Генная спадчына і наша будучыня.
19.30. Геракл. Культурызм — спорт для ўсіх.
20.00. Панарама.
20.40. Калыханка.
21.00. «Крок» прадстаўляе...
22.30. Каралеўскае паляванне. Шоу-казіно.
23.30. Студыя «Тэлесябрына». Эн-Ці-Ві на Беларусі. Сізбартоп-20.
0.10. «Сінема» прадстаўляе: мастацкі фільм «Сто дзён у Палерма» (Францыя).

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

6.00. Гадзіна сілы духу.
7.00. Тыраж «Спортлато».
7.15. «Чарцяня з пушыстым хвастом». Мультфільм.
7.30. «Залатыя россыпы». Перадача з Пярмі.
8.00. Дак. фільм.
8.30. Раным-рана.
9.00. «Пакуль усе дома». Забаўляльная праграма.
9.30. Ранішняя зорка.
10.20. Свет у вольны час.
11.00. «Прыгоды Чорнага Прыгажуна». 23-я серыя.
11.25. Новае пакаленне выбірае.
12.15. Народныя мелодыі.
12.30. «Піф і Геркулес».
12.40. «Падводная адысея каманды Кусто».
13.30. Служэнне муз не церпіць мітусні.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Дыялог у прамым эфіры.
15.00. Клуб падарожнікаў.
15.50. Жывое дрэва рамёстваў.
16.00. Панарама.
16.40. Тэлелоцыя.
16.55. Уолт Дысней прадстаўляе...
17.45. Навіны.
18.00. Прэм'ера рубрыкі: «Обана — вугал». Шоў.
18.50. Прэм'ера фільма-спектакля маскоўскага тэатра «Сучаснік» «Анфіса». П'еса Л. Андрэева.
20.55. Рэклама.
21.00. Вынікі.
21.45. Спартыўны ўік-энд.
22.00. Матадор.
23.00. Навіны.
23.25. Чэмпіянат Расіі па рукапашнаму бою.
24.00. «Баль двайнікоў».

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.20. Мульці-пульці.
7.30. Дакументальная панарама «Ад першай асобы».
8.20. Праграма «Ключ»: «Навальніца 1812 года». Фільм 12-ы.
8.50. Наш сад.
9.20. «Прыгода ў каралеўстве». Мультфільм.
9.50. Аты-баты...
10.20. Рэг-тайм.
10.50. «Новыя казкі Шахеразады». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
11.55. «Сям'я Смірновых: Як жыць далей?»
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. «Не высечы...». Вядучы — У Цветаў.
13.35. Паралельныя сусветы.
14.20. Мультфільм «Дараэман» (Японія). 15-я серыя.
14.35. Познер і Донах'ю.
15.05. Рэпарцёр.
15.20. Белая варона.
16.05. Кінакамедыя «Жыццё з бацькам».
18.10. Клуб «Жоўтая падводная лодка».
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. Раман Карцаў і Віктар Ільчанка.
20.50. Прэзентацыя тыдня Сі-Бі-Эс на Расійскім тэлебачанні.
21.00. Момант ісціны.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Начны клуб Эс-Эн-Сі.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

11 снежня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Уральскі запаведнік». Кінанарыс.
9.00. Пазакласнае чытанне. 3-ці клас.
9.20. Кінанастальгія. «Мая вуліца».
16.30. Для школьнікаў. Ці любіце вы тэатр?
17.10. «Востраў капітанаў». «Пакаці-гарошак», «Тры браты і зялёны дракон». Мультфільмы.
18.00. «Магія чорная і белая». Навукова-папулярны фільм.
18.30. «Галасы аднаго дрэва». Музычны фільм.
18.45. Абласныя навіны (Магілёў).
19.00. Алімпійскі баль. Свята ў гонар беларускіх спартсменаў. Трансляцыя з Мінскага палаца спорту.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Тэлебіржа.
21.40. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; Алімпійскі баль (працяг); Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі «Віцебск-92». Дзень другі.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. ...Да 16 і старэйшым.
9.10. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
10.00. Букет для Мікалая Озерава.
10.50. «Філя». Мультфільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ход белай каралевы». Мастацкі фільм.
12.50. «Дзеці як дзеці». Мастацкі фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
14.50. Бізнес-клас.
15.10. «Пчала Мая».
15.35. Тэніс. Кубак «Вялікага шлема».
16.10. Цэнтр.
16.50. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.25. Кожны пра сваё.
17.35. Чалавек і закон.
18.05. «Дом на Валхонцы». Фільм 9-ы.
18.50. Поле цудаў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.45. Мастацкі фільм «У палаце прыбою».
22.25. ВІД прадстаўляе: Палітбюро.
23.00. Навіны.
23.20. Музагляд.
24.00. Чалавек тыдня.
0.15. Аўташоў.
0.30. Зорны дождж.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Айчына мая.
8.50. «У старой песні доўгі век» (Мурманск).
9.15. Белая варона.
10.00. Лепшыя гульні НБА.
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. «У цішыні маскоўскіх завулкаў». А. Васняцоў.
12.20. «Увага: здымаю!»
12.35. Гандлёвы дом «Т. Ін. Ка».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Студыя «Рост». «15-гадовы капітан».
16.00. Там-там навіны.
16.15. Падраздзяленне асаблівай рызыкі.
16.45. Бізнес: новыя імёны.
17.00. М-трэст.
17.15. Непазнаны Сусвет.
17.45. «Чыпс — ваенны сабака». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Бывай, Калумб!» Мастацкі фільм (Англія).
20.45. Экран крымінальных паведамленняў.
20.55. Адыходзячая натура.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Вячэрні салон.

12 снежня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Тры гады». Мастацкі фільм. 1-я серыя.
9.50. «Куды дзьме вецер». Дак. фільм.
10.00. Паказвае Віцебск. Інфармацыйна-публіцыстычная праграма.
11.00. Тыдзень планеты.
11.15. Асілак. Прамая лінія.
12.05. 20 мінут рэдактара.
12.25. Дзівосны свет. Біялакацыя: містыка ці рэальнасць.
13.10. «Зачараваны вандроўнік». Мастацкі фільм.
14.55. Для дзяцей. Дарожная азбука.
15.25. Кітайская медыцына ў Мінску.
16.00. Воднае пола. Кубак Чарнаморска-Балтыйскай лігі.
16.30. ПІК.
17.35. Цэнтр. Гістарычныя і сучасныя сувязі з Нямеччынай.
18.45. «Адраджэнне». Цыкл дакументальных фільмаў студыі «Летапіс», «Роздум ля паліт-ры».
19.05. Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі «Віцебск-92». Дзень трэці.
20.05. «Не падзяліць жыццё і працу...» Праграма «Тры кіты» ў саўгасе-аграфірме «Стара-Барысаў».
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Тэлебіржа.
21.45. «Сінема» прадстаўляе: мастацкі фільм «Следчы Фаяр па мянушцы Шэрыф» (Францыя).
23.35. НІКа.
23.50. Хто спявае «шуба-дуба»? Музычная праграма-жарт.
0.16. «Відзьма-нявідзьма». Навіны відэа-кіна-аўдыё.

Канал «Астанкіна»

6.00. Навіны.
6.20. Ранішняя гімнастыка.
6.30. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
7.30. Спорт-шанц.
8.00. «Марафон-15» — малышам.
8.25. Экалагічны агляд.
8.40. Дапамажы сабе сам.
9.10. Аўтограф па суботах.
9.40. Авіякасмічны салон.
9.55. Відавочнае — неверагоднае.
10.25. Справа.
10.35. Музычны кіёск.
11.05. Фільм-спектакль Рускага драматычнага тэатра Беларусі «Хрыстос і Антыхрыст».
13.30. Праграма ЗША «Свабода выбару» з удзелам эканаміста М. Фрыдмана. Перадача 4-я «Паражэнне сацыялізму».
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Тэніс. Кубак «Вялікага шлема».
14.50. Мастацкі фільм «Стары Хатабыч».
16.20. Тэлесерыял «АБВГД ЛТД». 8-я серыя «Любоў і крэдыт».
16.50. Чырвоны квадрат.
17.30. Фільмы А. Міндадзе і В. Абдрашытава. «Слуга».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Што? Дзе? Калі?
21.45. «Аншлаг, аншлаг». Уладзімір Вінакур.
23.00. Навіны.
23.20. Тэніс. Кубак «Вялікага шлема». Паўфінал.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Баскетбольны агляд НБА.
7.55. Азы кар'еры. «Па дарогах Германіі».
8.20. «ТБ-атэлье».
8.25. Вінілавыя джунглі.
9.00. Відэаканал «Плюс адзінаццаць».
10.15. Школа буйным планам.
11.00. «Крокі». Вядучы — прафесар Д. Валкагонаў.
11.40. «Дараэман». 14-я серыя.
11.55. Меса Алега Янчанкі.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. Кар'ера.
14.20. Пілігрым.
15.20. Казырная дама.
15.55. Футбол без граніц.
16.50. «К-2» прадстаўляе: «Абзац».
17.20. Парламенцкі веснік.
17.35. Вуснамі дзіцяці.
18.15. Джэнтльмен-шоў.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.30. «Ха-бі-асы». Мастацкі фільм.
20.50. «Джэкпат». Мультфільм для дарослых.
21.00. Кантрасты.
21.40. Рэпарцёр.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Асарці.
23.00. Праграма «А».
23.30. Ад лібітум.
24.00. «Пані Марыя». Мастацкі фільм.

НАДВОР'Е

11 снежня

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае надвор'е без істотных ападкаў, месцамі туман, галалёдзіца. Тэмпература паветра ў Гомелі мінус 1—3, Мінску, Магілёве — 0—мінус 2, Брэсце — каля 0, Віцебску — 0—плюс 2, Гродна — 1—3 градусы цяпла.

У наступныя двое сутак па рэспубліцы: удзень 12-га ў паўночна - заходняй палавіне, 13-га па большай частцы тэрыторыі ападкі, месцамі галалёдзіца. Тэмпература паветра ўначы — 0 — мінус 4, удзень — каля нуля.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

Калектыў выдавецтва «Беларускі Дом друку» смуткуе з прычыны смерці начальніка Рэспубліканскага піянерскага лагера «Зубраня» Мікалая Аляксандравіча ЖУКА і выказвае спачуванне яго родным і блізкім.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91. Тэлефакс: 32-22-03.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850. Зак. № 244
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21 00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

МАДЭЛІРУЕМ АДЗЕННЕ

Гузік — дробязь, але...

Вы заўважылі, што, здавалася б, такі просценькі гузік ператварыўся ў апошнія гады ў «арыстакрата»! Ён цяпер можа з'явіцца і ў брошцы, і ў спражцы, і на штрыфелі пінжака, і заблішчэць у валасах заколкай... Зрэшты, гузікі заўсёды, акрамя свайго прамога прызначэння, служылі і дэкаратыўным элементам адзення. Іх выраблялі з самацветаў і высакародных металаў, слановай косці, чарапашага панцыра, перламутру і рэдкіх парод дрэва.

І сёння, як і раней, гузік у прамым і пераносным сэнсе ставіць «апошнюю кропку» ў касцюме. І, паверце, можа сапсаваць уражанне нават ад выдатна пашытай рэчы. Дык як жа выбраць патрэбны гузік? Тут важныя і велічыня, і памер, і адценне, і фактура паверхні.

Памер і форма гузіка залежаць ад характару рэчы— яе стылю і прызначэння. Выбраныя выпадкова, нават самыя эфектныя гузікі акажуцца «самі па сабе», і стыль касцюма будзе парушаны.

● Не варта для паўсядзённага адзення падбіраць бліскучыя металічныя гузікі.

● Калі вы невялікага росту, буйныя гузікі не падыдуць, а пры мажнай фігуры — не падыдуць дробныя.

● Да двухбортных паліто, жакетаў прымяняюцца плоскія гузікі з дзвюма або чатырма адтулінамі.

● Гузікі з «ножкай» або «вушкам» падыходзяць для аднабортных вырабаў са шчыльных матэрыялаў з праразнымі або паветранымі петлямі. Такія ж (толькі дробныя) гузікі — для элегантных блузак, сукенак.

● Унікальныя гузікі, старадаўнія або сучасныя, могуць служыць упрыгажэннем, стаць аздобай у стужкі, разеткі, гальштуку-«бабачкі».

● Стане звышмоднай аднатонная блуза, кашуля, куртка, калі прышыць да яе аднолькавыя па форме, але рознакаляровыя гузікі. А ў дапаўненне падабраць стужку, тасьму.

Гузік, відавочна, на любой дэталі адчувае сябе «як дома». Успомнім аздобу народнага святочнага касцюма — сярод палосак каляровай тканіны, тасьмы, вышыўкі нярэдка ставіліся дробныя гузікі, падкрэсліваючы характар узору.

У такія кампазіцыі добра «ўплятаюцца» карункі, гіпюр, вышыўка, старадаўнія ўзоры. Гэтыя элементы аздобы будуць пасаваць да прыгожай блузы, спадніцы, дзіцячай сукенкі.

Перш, чым прыступіць да работы, патрэніруйцеся ў стварэнні аздобы, паспрабуйце розныя варыянты.

ЗААПАРК У КВАТЭРЫ

Вы завялі шчаня

Выхаванне сабакі трэба пачынаць з таго самага моманту, як ён пераступіў парог вашага дома. Абапірацца гэта выхаванне павінна на вашу прыхільнасць да чацвераногага сябра.

Выхаванне — не толькі навучанне сабакі нейкім дзеянням, якія яму невядомыя і незразумелыя, але таксама ўспрыманню ім правоў на «сваю ўласнасць» — дыванок у прыхожай і міску для яды.

Падчас навукі трэба памятаць пра характар сабакі і здольнасці, асабліва пра яго жаданне разумець вашы загады.

Навучанне камандам адбываецца шляхам цярплівага паўтарэння загаду — заўсёды толькі аднаго. Паўтараць загад трэба спакойным голасам. Аддаваць каманду павінен адзін чалавек.

Каманды павінны быць кароткімі. Найлепш, калі яны будуць двухскладовымі. Для прыкладу: «Данагі!», «Нага!», «Чакай»...

У працэсе навучання вельмі важнае значэнне мае метад узнагароды і пакарання.

Пакаранне — гэта не балючае біццё. Прыкрую непрыемнасць вы можаце даставіць сабаку, напрыклад, шматразовымі ўдарамі газетай і паўтарэннем якой-небудзь адной фразы накшталт «Будзе кара!»...

Большасць сабак вельмі хутка ў такіх выпадках пачынае ўспрымаць ужо адно толькі вымаўленне слоў, без біцця.

Узнагарода — гэта сабачыя прысмакі, забаўкі, ласкавыя жэсты, пагладжванні.

Падчас навучання сабакі аддаваць каманды павінен толькі адзін чалавек, адзін голас.

Калі шчаня залішне непаслухмянае, можна ў выключных выпадках прымяніць і больш суровае пакаранне: схапіць за карак і моцна патрэсці. Гэты «метад» прымяняе сука ў дачыненні да самых непаслухмяных шчанят. Але гэтае хапанне за карак не можа быць аднаразовым з устрэсваннем. Трэба секунду пачакаць, каб неслух меў час нацягнуць скуру, інакш можна пашкодзіць падскурныя тканкі.

***

Ці варта накідваць на сабак цёплую апратку, калі на вуліцы дужа холадна? Гэта пытанне часта задаюць ветэрынарам. Адказ адзін — не. Здаровы сабака і так дастаткова абаронены ад холаду. Выключэнне — сабакі, схільныя да прастуды. Такіх жывёлін лепш апрануць у цёплую папонку, чым потым іх лячыць.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

Што рабіць, калі...

У ВАС У ДОМЕ ЗАВЯЛАСЯ МОЛЬ

У шафах, камодах, кладоўках, дзе вы захоўваеце адзенне, раскладзіце лісты палыну, тытуню, зверабою, арэха або сухія апельсінавыя лупіны. Лятучую моль адпужвае таксама пах герані. Лічынкі молі гінуць, калі адзенне сушыць на гарачым сонцы не менш 3 гадзін, потым выбіць пыл і добра вычысціць. Добры эфект дадуць прэпараты «Аэраантымоль», «Антымоль», «Дэзмоль». Можна прымяняць «Дыхлафос» — распыляць 4-5 секунд.

У ПАМЯШКАННІ ЗАВЯЛІСЯ РЫЖЫЯ МАЛЕНЬКІЯ МУРАШКІ

Для знішчэння хатніх мурашак можна карыстацца прэпаратам тыпу «Прыма». Яны не любяць паху пятрушкі, цыбулі, часнаку, алею. Для знішчэння мурашак прыгатуйце наступную прынаду: 50 грамаў вады, 6 грамаў буры, 50 грамаў цукру. Усё перамяшаць і пакласці маленькімі порцыямі ў тых месцах, дзе ёсць мурашкі. Дапамогуць таксама свежыя дрожджы, разведзеныя вадой да кансістэнцыі густой смятаны. У іх дабаўце крыху цукру ці варэння.

НА ПРАСЕ З'ЯВІЎСЯ КАРЫЧНЯВАТЫ НАЛЁТ

Анучкай, намочанай у воцаце або ў сумесі 1 часткі воцату і 1 часткі нашатырнага спірту, пратрыце добра халодную «падэшву» праса. Іржаўчына знікне і валокны тканіны, што наліплі на прас, адчысцяцца, калі халодную «падэшву» праса працерці з сілай кухоннай соллю.

ЦЮЛЕВЫЯ ФІРАНКІ НАБЫЛІ ШЭРАЕ АДЦЕННЕ

Каб вярнуць ім белы колер, паспрабуйце наступны спосаб: 1ст. лыжку нашатырнага спірту і 2 сталовыя лыжкі 3-працэнтнага перакісу вадароду ўліць у эмаліраваны бак з гарачай вадой. Апусціць туды добра расправлены цюль на 30 хвілін. Потым як след прапаласкаць.

КАЎНЕР З НОРКІ КРЫХУ ЗАШМАЛЬЦАВАЎСЯ І ЯГО ТРЭБА ПАЧЫСЦІЦЬ

Рэкамендуем адзін з наступных рэцэптаў:

1. Чыстую анучку намачыце бензінам і дадайце крыху пральнага парашку. Гэтай сумессю апрацуйце футра. Потым паўтарыце апрацоўку, але толькі адным бензінам.

2. Растварыце ў вадзе 3 чайныя лыжкі солі і 1 ч. лыжку спірту. Гэтым растворам пратрыце забруджаныя месцы.

3. Змяшайце роўныя часткі бензіну і крухмалу. Уватрыце пасту ў забруджаныя месцы. Дайце пасце высахнуць і страсіце яе, пачысціце футра шчоткай. Працэдуру можна паўтарыць 2-3 разы.

У ТЭРМАСЕ З'ЯВІЎСЯ НЕПРЫЕМНЫ ПАХ

У шклянку вады дабаўце 1 чайную лыжку 3-працэнтнага воцату і гэтым саставам вымыйце тэрмас.